

Pest, váczi körut 32. szám,
a Schick-féle vasöntődének átellenében.

619

a Schick-féle vasöntődének átellenében.

(Ausztria-Magyarország és a szabadkőművesek, Siegbertől); bizonyára megelégedéssel és ismeretekben gyarapodva fogja azt kezéből ismét letenni, annál is inkább, miután az 1 ft, melybe a munka kerül, igen mérsékelt árnak nevezhető. Az érdekes rópirat megjelent a német könyvkiadói-hivatalban, **Orlicz Rudolf tanárnál**, Berlin, Wilhelmstrasse 126, és ugyanott az összeg beküldése vagy postal utánvét mellett egyenesen megrendelhető.

654

Goldmann J.

A raktáron levő gépek kívánatra munkába is állíthatók. Semsey-féle, újvárosi eredetű, s nemesített tenyészkosok, kisjenői tenyészkanok eladása.

Irta

Negyedik kiadás.

Velinpapíron nyomatva, diszkiadás.

3 kötet, ára füzve 5 frt.

BÁRÓ WENCKHEIM BÉLA.

E négy férfi maradt meg az előbbi kormányból s lépett át az ujba. A most belépő hat új miniszter a fuzionált két pártból, és pedig kettő a volt Deákpárt, három a volt balközép soraiból vétetett. Amazok: Perczel Béla és Széll Kálmán; ezek Tisza Kálmán, b. Simonyi Lajos és Péchy Tamás.

Későbbi a legfontosabb egyéniség közöttök az új belügyminiszter: Tisza Kálmán, kinek a válságot s az új párt- és kormányalakulást előidézték föllépését már lapunk közelebbi számában eléggé méltányoltuk, a kitől tehát ezuttal bátran fordulhatunk társaihoz.

Széll Kálmán, az új pénzügyminiszter, a Lónyay, Kerkapoly és Ghyecz örökségének az örököse, még fiatal és korával arányban álló tevékenységű s munkaképességű férfi. Hazánk legújabb pénzügyi történetében fiatalsága dacára már jelentékeny szerepet játszott. Mint a képviselőháznak s a pénzügyi bizottságnak az utóbbi években jegyzője, rendkívüli szorgalmat és munkásságot fejtett ki s oly jártasságot szerzett a pénzügyekben, minővel csak igen kevesen dicsekedhetnek.

Széll Kálmán 1843. június 8-án született Vas megye Gasztony helységében. Atyja József, Deáknak a pozsonyi országgyűléseken már követő társa s hí barátja, részt vett az 1861-ki s 65-diki országgyűlésekben is, az alkotmány helyreállítása után pedig Vas megye főispáni helytartója s ez állásában halt meg az év elején pár évvel. Kálmán Szombathelyen és Eperjesen végezte iskoláit, a jogot pedig a pesti egyetemen, hol Pauler első rector-sága alatt tette le a jogtudori szigorlatokat. 1867-ben szolgabíró lett megyéjében. De a megyei szűk körben nem soká maradt. Az 1869-diki országgyűlésen már mint képviselő jelent meg s csakhamar föltűnt a házban. Nem annyira szónoklatokkal, bár szónoknak is a jelesebbek egyike, hanem ritka szakképzettséggel s még ritkább munkássággal. A fiatal képviselőt a ház egyik jegyzője választotta meg, s csakhamar ő lett a jegyző s munkákör legnagyobb teherviselője. A delegációkban minden évben részt vevén, ott többnyire mint jegyző s eladó működött. De munkásságának súlypontja a pénzügyi bizottságra esik, melynek jegyzője s többnyire eladója lévén, terjedelmes és alapos tanulmányaival, világos és tiszta előterjesztéseivel már régen kivívta, hogy a pénzügyi tárca egyik legmértőbb jelöltjének tekintett. Már a Bittó-kormány alakulásakor szóban volt abba belépése, midőn Ghyeczyt mégis sikerült a pénzügyek átvételére megnyerni. Most Ghyecz helyébe lép. S bár fiatalsága mellett még sem az administratio csínja-binjában jártassággal, sem az európai pénzügyvilágban ismeretességgel nem bírhat, nevéhez méltán a legnagyobb várakozások vannak kötve. S ő nem az az ember, aki megcsalná a hozzá kötött várakozásokat. Komoly akarat, vasszorgalom, éjjelt nappallá tevő munkásság: jellemvonásai; s gyors felfogás, világos ész, nagy műveltség és megnyerő egyéniség azon tulajdonok, melyek ama jellemvonásoknak segítségére jönnek.

Említsük még meg, hogy elhunyt korszorú költőnk Vörösmarty leányát, Ilonkát, birja nőül s hogy Deáknak, — mint legregibb barátai egyikének fia s gyámleányának férje, a mellett személyes tulajdonaiért is, sokszorosán kedvence.

Perczel Béla, kit már mint a képviselőház elnökét volt alkalmunk bemutatni olvasóinknak, most az igazságtügyi tárczát vállalta el, s földadata igazságszolgáltatásunk és törvénykezésünk terén már munkába vett nagyobb mérvű reformokat a várakozásnak s az ország méltó követeléseinek megfelelőleg hajtani végre. Ő 1819. június 15-én született Tolnakegye Börzsöny nevű helységében; tanulmányait Pécsen és Pesten végezte és már kora ifjúságában kiváló tehetséget tanusított; 1839-ben Tolna megyében joggyakornok lett; de a Kubinszky és Pecsovics kortesek közt folyt híres küzdelmekben nem vett részt, melyekben testvérei, s kivált Móricz, a későbbi forradalmi tábornok, oly nagy szerepet játszottak s melyekben a megye oly kitűnő fiai, mint Bezerédj István, Kecskeméti Csapó Dániel és Sztankovics, az ellenpárt részéről annyi méltatlan bántalommal illették. Perczel Béla is mindazonáltal 1840-ben belépett a tisztikarba; tisztelbeli, majd rendes aljegyző, szolgabíró és 1848-ban már alispán lett, és ez utóbbi minőségében emlékezetes tettenőt fejtett ki. A forradalom után gazdasággal foglalkozott, de oly népszerűségnek örvendett, hogy számos magánfél, a nyilvános perindítás mellőztével, őt kérte meg a peres ügyek elintézésére. 1860-ban a helytartótanácsához tanácsosnak nevezetett ki és itt a közjogi és közigazgatási ügyeket vezette; de 1861-ben visszavonult, migcsak 1865-ben a bonyhádi kerület képviselővé nem választotta. 1866-ban a kir. táblához bírónak nevezetett ki, de már 1867-ben a bonyhádi kerület ismét megválasztotta képviselőnek; 1869-ben és 1872-ben ismét.

A bíróságok rendezésekor lemondott bírói állásáról és kizárólag az országgyűlésnek szentelte erejét, hol kiváló helyet foglalt el; 1872-ben a ház első alelnökévé, a Bittó-kabinet alakulásakor pedig a ház elnökévé választották; ez utóbbinak megtörténte előtt elnöke volt a Deákkörnek is.

Báró Simonyi Lajos, a legvittezebb magyar huszárnak, a hírneves Simonyi József ezredesnek, ki a francia háborúban hősiess bátorsága által annyzsör kitűnt s báróságot is nyert, fia, — Tarnopolban született 1824-ben. Középiskolai végezte után Kassára ment a jogi tanfolyamra s azt is kitűnően végezte.

Mint még egészen fiatal, alig 24 éves ember, 1847-ben már a törvényhozásba lépett s Aradmegye kisjenői kerületét képviselte a pesti nemzetgyűlésen. Híven kísérté az országgyűlést Debreczenbe és Szegedre is. A forradalom végszakában, midőn a hazának szolgálni már csak a fegyver maradt meg, a Görgei táborába állott s végig szolgált — Világosig. A fegyverletétel után Temesvárra hurcoltatott, hol huzamosb várfogságot kelle szenvednie. Onnan kiszabadulva, Aradmegyébe, birtokaira vonult vissza, s gazdaságának élt, örömeit olvasmányokban s a férfias sport időtöltéseiben keresve. Kitűnő társadalmi s irodalmi műveltségre tett szert s élénk részt vett a felsőbb körök mulatságaiban. 1861-ben ismét kilépett a magánéletből, az országgyűlésen mint képviselő a határozati párt soraiban foglalván helyet. Az 1865-diki, s azóta is minden országgyűlésen a balközépen tartotta meg helyét és pedig az előbbi országgyűléseken ismét Aradmegye kisjenői kerületét, a jelen országgyűlésen pedig Biharmegye nagyszalontai kerületét képviselve.

Mint ilyen jött most kombinációba s az új kormányban a földművelés-, ipar- és kereskedelem tárcaja jutott neki.

Péchy Tamás, ki a közlekedésügyi fontos tárcazára vállalkozott, 1829-ben született Abaujmegyében Alsó-Kázmárkon. Iskoláit eleinte otthon Lukács Pál vezetésével, később Eperjesen és Sárospatakon, Tompa Mihály vezetésével végezte. Elvégezvén a jogakadémiát, 1848-ban Deák Ferencz miniszteriumában tisztelbeli fogalmazó lett, homét azonban a harcztágy csakhamar elcsábítá közönségesnek. Az alig 20 éves ifjú kapitányságig vitte s a fegyverletétel után az osztrák hadseregbe közlegénynek soroztatott be. Mint ilyen szolgált egy fél évig. Azután nagyobb utat tett a külföldön, előszeretettel foglalkozva a természettudományokkal, s főleg a geológiával. Visszatérve a hazába, birtokára vonult s a magányban gazdálkodott és tanult 1861-ig. Akkor mint megyei bizottmányi tag kezdett részt venni a politikai életben és 1867-ben Abaujmegye első alispánjának választották. A rá következő évben azonban a szikszói kerület egyhangulag küldte fel országos képviselőnek, s azóta folyvást a balközép soraiban ül és pártjának egyik befolyásosabb tagja. Péchy Tamás 1857-ben nősült, nőül vevén Menszáros Albertinát, Menszáros Eszternek, Papszász Lajos, az egykori jeles bihari képviselő nejeének nővérét.

Ime az új kormány tagjai. A régiebektől kevesebbet kelle mondanunk s az-kepeket is feleslegesen tartjuk közlőn, miután ezt már előbbi kormányba lépésük alkalmával megtettük. Csak az elnök s az új tagok arcképeit közöljük ez alkalommal.

Dalok.

I.

Csak egy csöppet...

Csak egy csöppet Léthe vízből!
Ez égő ajk fájón sohajt,
Csak egy csöppet, hisz e szív oly rég
Eped és feledni ohajt.

Szeretném már feledni végre,
Mit szenvedett e dült kebel;
Feledni őt, kit hön szerettem,
S ki árva szívem tépte el.

Szemében kárhozatnak lángja,
Méz-ajakán hazug szavak,
S én hittem, hittem mindörökké
Neked, te édes szép alak.

Hittem, míg végre megcsalódtam,
Kinos volt ah! az ébredés;
E kék szemek csoda bájáról
Rosszat binni olyan nehéz.

Most keblem gyötrelmek hazája,
Remény-sugárt hiába vár,
S az elmúlt szép emlékek árnya,
Belé már csak kísértini jár.

Csak egy csöppet Léthe vízből!
Szánjatok meg oh! istenek,
Felednem kell, vagy kárhozat vár
Miattatok, szép kék szemek! —

II.

Panaszkodám...

Panaszkodám a vad erdőnek,
Meghallgatá fájdalommat:
Részvétet néztek, s hajlíták le
Százados fák az ágakat.

Panaszkodám a föllegeknek,
Könyút ejtének sorsomon,
Látván a kint szememben égni
S a halványaságot arczomon.

Panaszkodám a virágoknak,
Rétnek, pataknak egyaránt,
Búsán hallgatták szenvedésim!
Résztevő testvérek gyanánt.

Panaszkodám az embereknek,
S ő? ... hidegen fordultak el,
Hja! embert, embereket keserve
Nem indit meg, nem érdekel.

Gr. Vay Sarolta.

A holt Adorján szelleme.

Elbeszélés.

Irta: BOROSTYÁNI NÁNDOR.

(Folytatás.)

A kis karaván festői látványt nyújtott, a mint a várost elhagyva, a reggioi szőlő-hegyek között fölgyógydó uton haladt a bércek felé. A hölgyek jámbor öszvéren ültek, míg mr. Brackwood és komor-nyikja John, szikár calabrai lovakon tették meg az utat. A podgyaszt két reggioi ficzkó fölügyelete alatt álló öszvéren helyezték el John gyakorlott keze.

Én, ki egyedül az egyhangú laktanyai élet unalmától üzetve, határozám el magamata némi szórakozást ígérő kirándulásban való részvételre, csakhamar áldani kezdtem ezen elhatározásomat. A fiatal angol hölgy bája és vonzó társalgása megmagyarázhatlan érzést költött föl szívemben, úgy-hogy szerettem volna Santa-Lucia hercege birtokát messze földre elvarázsolni, hogy minél tovább élvezhessem a kellemes együtt-létet a szép missel, kinek lénye oly csodás benyomást gyakorolt lelkemre.

Társalgásunk, mint könnyen elképzelhető, hosszasan forgott a brigantaggio körül, melyről sok fölvilágosítást nyújthatam a hölgyeknek. Mr. Brackwood, ki a nápolyi angol követ tanácsára és ajánlatára eszközöl ki magának a főparancsnok-ságtól a katonai fedezetet, kétlé, hogy e vidék már teljesen ment volna a rablótól. Egyik ismerősének, lord Belcastle-nak nagy föltűnést okozó esetére hivatkozott, kit a nyár elején Salerno környékén fogtak el a brigánsok, holott ama vidéket már mentnek hitték az olasz hatóságok e vak-merő gonosztevőktől. A gazdag lord, kinek három hétnél tovább kellett időznie folytonos halálfélelem között a rablók megköze-líthetlen rejtékhelyén, csak százezer frank váltságdíj lefizetése után bocsátatott szabadon, melyet barátjai nagy gyorsan hajszoltak föl Nápolyban. Nekem ez esettel szemben csak arra a kétségtelen tényre lehetett hivatkoznom, hogy Reggio környékén már hónapok óta nem fordult elő rab-lótámadás. Ismerve azonban az Abruzzok lakóit s az okokat, melyek a brigantaggiot szülték, magam sem voltam meggyőződve arról, hogy e rákfenét végleg sikerült volna kiirtanunk kerületünkben.

E napon mintegy hat mérföldnyi utat tevénk s az éjt Adatrabon határoztuk tölteni, egy regényes fekvésű, de annál elha-nyagoltabb városban, melynek néhány száz középkori háza festőien emelkedik a hegység egyik szűk völgyének alacsony dombján. A hölgyek el valónak ragadtatva a táj zord jellegű szépségétől. Jobbra és balra szeszélyes alaku sziklacsucok, egymásra hanyva vad kuszáltságban, mintha a mythosz titánjai hajigálták volna le így az égből. Előttünk a régi bástyafalaktól körülövedezett város, repkényenyl és vadszölvel átfont időbarnított őrtornyával, es-

dás alaku házaival s patriarchális életével a szűk utcákon, mik fölé hosszú vászon-darabok vannak kifeszítve, hogy enyhítsék a déli nap forró sugarainak hevét, mely e hegykatlanban olykor tűrhetlenné válik. Aztán a völgyön hatalmas eséssel és dörgő robajjal végig futó hegyi patak, partjain — a kövér füben vígan ugrándozó — kecskéek százával. Feledhetlen kép minden-kire nézve, ki csak futólagosan látta is azt valaha!

A kis város egyetlen vendégfogadjába beszállásolva magunkat, az estét mr. Brackwood s a hölgyek társaságában töltém, kik elragadtatással hallgatták a mélabús s mégis minden iztikben erőteljes magyar népdalokat, mikre embereim az „albergo“ sanyu bora mellett rágyújtottak. Oly sokat beszéltem ez estén a fiatal missnek hazám délibabos síkjairól, a Kárpátok hasonlíthatlan szépségű völgyeiről, a csodás tenger-szemekről, s annak a nemzetnek szenvedései s örömeiről, mely e földet ezer év óta lakja...

Reggel folytattuk utunkat az egyre zordabbá váló hegységen keresztül, alig találkozá emberrel. Nehány szemközti jövő kecskepásztorról céltalanul tartám kérdezősködni a vidék közbiztonsági viszonyait után. E szegény emberek teljesen a rablócsapatok terrorizmusa alatt állanak, óvakodva valamit elárulni a brigánsok üzelmei vagy tartózkodási helye felől, minek kegyetlen halál lenne elmaradhatlan következménye. A félelem nemáv teszi őket s a rendőr képtelen tőlük megtudni valamit, a mi vad uraikra vonatkozik.

Dél körül elértük Pardonó nevű kis hegyi falut, hol már ismét lefelé kezd vinni az út. A félelmes bércek innét kezdve mindinkább az utas mögött maradnak, jelöl, hogy egy több mérföldnyi széles s majdnem tíz mérföldnyi hosszú völgyhöz közeledünk, melynek elején áll Santa-Lucia hercege hatalmas és majdnem várhoz hasonló kastélya.

A fölpröszöléssel fenyegető déli hőség miatt, s első sorban a hölgyek iránti tekintetből, meg kellett állapodnunk néhány órára Pardonóban, hol tej, vaj és gyümölcsből álló izletes reggelit költünk el százados gesztenyefák hűs árnyában. A közelgő elválás tudata lehagoltta tőn, úgyhogy a fiatal miss részvétellel kérdezé tőlem, nem érzem-e tén magamat rosszul. Oly sajátságos és előttem eddigé ismeretlen érzet támadt szívemben arra a gondolatra, hogy néhány óra múlva tán örökre kell megválnom e bájos lénytől, kiért első látásra oly megfoghatlanul hevült lelkem...

Négy óra felé aztán, mikor a hőség jóval tűrhetőbbé vált, ismét fölkerelkedtünk, erős üggetésben haladva le a bércek közül. A vidék mind szelidebb jeleget öltött s az augusztusi nap még nem áldozott le, midőn megpillantók az ut magaslatáról a lábaink előtt hosszan elterülő völgyet, kigyózó folyói, művelt szántóföldjei, apró falvai, és csillogó tornyaival — elragadó látvány a hegyoldalról, melyen utunk lefelé vezetett. Már kivehető a santa-luciai várkastély nagy barna tömegét is, egy rengeteg középkori faltól körülöve: egészen lovagkori kép!

Földadatomból bevezetettnek kelle tekintenem s maga mr. Brackwood is, ki észrevéve a fedezet lovainak kimerülését, azon volt, hogy ne fáradjunk tovább kedvükért. Rövid két órai üggetés után könnyen el-

volt érhető e ponttól a santa-luciai kastély, s odáig nem volt mit tartani veszélytől. Az ut erre már a jártabbak közé tartozott. Több hegyi lakost és pásztort értünk utól eddigi menetünkben, kik tejjel és vajjal megrakodva siettek a völgy felé. Be kellett látnom, hogy mr. Brackwoodnak igaza volt, midőn nem követelheté tovább embe-reim és lovaink céltalan fásasztását.

Nehéz szívvel vevék búcsút új ismerőseim-től.

Ugy fájt megválnom a fiatal angol hölgytől, ki lelkemben oly rejtélyes érzelmeket gerjesztett, melyet szinte féltem szerelemnek nevezni. S mégis mi más lehetett lényemnek e csodás fölhevülése, mely sebe-sében dobogtatta szívemet, ha szeimeit magamra látám függesztve, vagy hallám hozzám intézett szavait?! Midőn a bájos miss búcsúra nyújtá kezét, bizonyára remegni érzé az enyémét, mert halványan pír futá be arcát, miközben tekintete melegebben nyugodott rajtam, mint eddigé. Oh, e tekintet e perczben ép oly boldoggá tőn, mint mr. Brackwood és nejeének azon ígérete, hogy visszautazásunk alkalmával szívesen fognak látni maguknál Reggio-ban.

Egy futólagos kendőlobogtatás, s a kis karaván eltűnt szemekünk elől az ut egyik kanyarulatánál...

Alig mulhatott el egy rövid óra, hogy visszahaladóban voltam embeceimmel a sziklabércek közé, midőn a rendkívül gyorsan befellegesedett égbolozatról vörpiros villámok lecsikázása félelmes zivatar közeledtét jelenté. A kit nem ért még valaha az Abruzzok magaslatán fergeteg, annak fogalma sem lehet a borzalmas erő-ről, melyet a természet ily alkalmakkor e vad sziklatömegekben kifejt. A zápor, a villám, a mennydörgés s a szélvész dűhe megtízszereződik e zord jellegű bércek között, s jaj az utasnak, ki nem tud ilyenkor biztos menhelyre szert tenni! A felhőszakadás zuhogó árja magával ragadná, mint könnyű pehelyt, s darabokra zúzná az ellenállhatlan erővel lehengetített sziklatömbök között. Nem egy magánem keresz az ut mentén a bős elemek ily szerencsétlen áldozatainak összetört csontjait jelöl.

A villám cikázása kellemetlenül riasztott föl eddigi elmerülésemből. Ismerve már régebbi tapasztalásból a fergetegek félelmes jelentőségét e hegyek között, ag-gódní kezdtem a magam és embereim biztonságáért. Szerencsére azonban örme-teremnek egy alig fél mérföldnyire fekvő sziklaodúról volt tudomása, mely, állítása szerint, elég nagy volt arra, hogy nekünk s lovainknak biztos menhelyet nyújtson a tomboló elemek dűhe elől.

Nem volt vesztetni való időnk. Már fejünk fölött kezdett dörögni az ég s a szűk sziklavölgyek százszorosán verték vissza a dörgő robajt, hogy csatattízhöz szokott lo-vaink is megijedtek e pokoli lármától. A megsarkantyúzott állatok a félelemtől hajtatva repültek tova a nyaktörő hegyi uton, mely mindinkább kivehetlenebb lőn a gyorsan beállott sötétségben. Tíz percznyi örült lovaglás után azonban szerencsésen elértük a menhelyt nyújtó barlangot.

Épen jókor, magunkra s állatainkra nézve. Már nagy, nehéz esősepcpeket vert szemünk közé a szélvész, s most, hogy elhelyezkedni törekedtünk a sziklaodú koromsötét tőrében, egész fékezhetlen dűhvel tört ki a fergeteg.

(Folyt. követc.)

Anglia kőszénbányái.

Angolország gazdagságának egyik főforrását kifogyhatatlan kőszénbányái képezik. Az angolok iparának, kereskedelmének s általán véve vagyonsodásának oly kiváló tényezőjeként szerepel a kőszén, hogy méltán nevezték el „Anglia fekete gyémántjának.” Hogy az ország, melynek gyáripára, kereskedelme és vasuthálózata oly hatalmas, tömérdek kőszén fogyaszt el évenként, könnyen elképzelhetjük. Pár év

fogyasztásnak bizonyos évi növekedése mellett is 800 vagy 1000 évre való kőszén rejt a föld kebelében, a melyet minden magasabb költség-emelkedés nélkül könnyen ki lehet bányászni.

A bizottság vizsgálatának e kedvező eredményén aligha fogunk csodálkozni, ha elgondoljuk, hogy Anglia kőszéntelepei 850 angol négyszögöldnyi területet foglalnak el s bányászai sok helyen már több mint 300 méternyi mélységre hatoltak le a tenger színe alá s évenként 1200 millió mázsa szenet hoznak felszínre a föld gyomrából. Northumberlandban már több

munkát beszüntetvén, e nagy jelentőségű esemény most az egész Angolországot nagy izgalmakban tartja. Az angol képes lapok egy idő óta tele vannak a dél-walesi bányamunkások életéből s magukból a bányákból vett érdekes rajzokkal és leírásokkal; mindenki érdeklődve tudakozódik a bányatulajdonosok és munkások között folyamatban levő alkudozások menetéről s e nagy érdeklődés leginkább megmagyarázza, hogy mennyire életkérdés Angliában a kőszénbányászat miként állása.

Rajzaink a walesi kőszénbányáknak legyik

cserélte föl s a bányafőnök kíséretében az e célra készen álló bányász-kosárban (az erdélyi sőbányászok „málhá”-nak nevezik) gyorsan bocátkoztak le 454 ölnyi mélységre. A bánya fenekére érve, nyitott lámpáikat Davy-féle lámpákkal cserélték föl s a roppant terjedelmű tárnának egy távolabb eső részébe indultak, a hol, bár a bánya csupán két hét óta volt elhagyatva, első tekintetre fölismerhető volt ama jelentékeny kár és pusztulás, melyet a munka beszüntetése előidézett. A bányaalagutak eredetileg hat láb magasra és tíz láb szélesre voltak vágva s bizo-

zete ereszkedik alá s nem csupán oldalai szorultak össze, hanem még talaja is fölemelkedik és össze-vissza rángatózik, csak hogy a tetőzethez közelebb juthasson. Több helyen láttam, hogy az érc-sinek, a melyeken a bányamozdonyok járnak, egy lábnyi magasra emelkedtek föl eredeti helyzetükből.

„Egy hely különösen borzasztó látványt nyújtott; az oldalgerendák és a tetőzetet fenntartó fatámaszok szilagba voltak zuzva s több tonna súlyú széntömeg zuhant le a sinekre, betemetve az egész átjárót s csakis két lábnyi

s ez okból van bejárata elrekesztve egy durván faragott gerendával, melyen walesi (gaél) és angol nyelven e szó volt bevéve: „Tűz!”

„Most már nagyon vágytam föl a napvilágra, miután a föld gyomrában több mint négy mérföldet jártam be s közel két órát töltöttem. Szokatlanul fölhevülve, szájalomraméltólag bekormozva és a széngőztől és portól csaknem megfulladva vontak föl a tárnából a látszólag vakító napvilágra, noha tulajdonképen mogorva, felhős idő volt. Első gondom vala egy bányász kunyhójában, úgy a hogy hirtelen lehe

Vészjel.

A „Veszélyes átjáró.”

A VOCHRIN-KŐSZÉNÁNYA WALESBEN.

A bányatalaj emelkedése.

előtt aggodalmak merültek föl Angliában, hogy e roppant mérvű fogyasztás mellett az ország kőszéntelepei csakhamar kimerülnek s két vagy három század mulva Nagy-Britannia virágzó ipara e hiány következtében hanyatlásnak indul, sőt még a lakozók téli kandallóit sem lesz majd mivel fűteni. Grey György sürgetésére akkor egy bizottságot küldöttek ki, hogy a fekete gyémántoknak még remélhető mennyiségét számítsa ki és állapítsa meg. A bizottság bevégezte munkáját, melyből az a kedvező eredmény derült ki, hogy Angolország a kőszén-

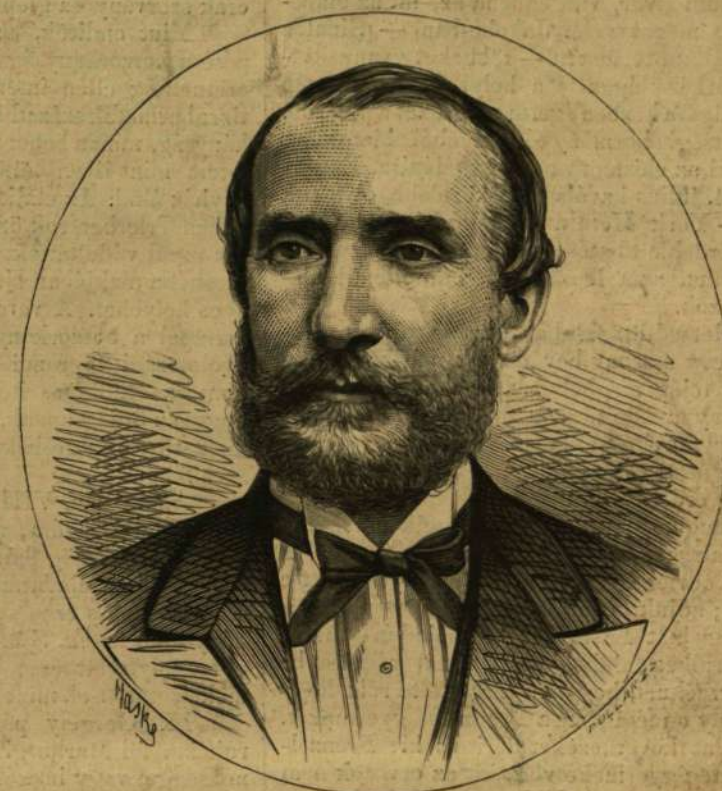
ember él a föld alatt, mint a föld színén. Cumberland kőszénbányái óriási katakombákhoz hasonlíthatók, melyeknek folyosói 3–4 méter magas tömör szénoszlopokon nyugosznak és a tenger alatt 1000 méternyi vonulnak tova, úgy hogy a munkás a hullámok csapkodását és moraját a feje fölött hallja. E bánya egyik legnagyobb szerű alkotás, mely emberi kéz munkájának köszönheti létrejöttét.

Nem csekélyebb fontosságúak a walesi hercegség déli részében fekvő gazdag kőszénbányák, melyeknek munkásai pár hét előtt a

legmélyebbikéből, az úgynevezett Vochrin-bányából tüntetnek föl három érdekesebb részletet. A „Graphic” című londoni képes lap rajzolója közelebről meglátogatta e bányát, melyben a munka már akkor két hét óta be volt szüntetve. Az ut Merthyrből, a legközelebb eső jelentékenyebb városból, ama különös fekete porral és sárral borított vidéken vitt keresztül, mely a kőszénbányák közelét mindenütt előre fölismerhetővé teszi. A rajzoló futólag megtekintvén a földszínen lévő bányaműveket, kabátját és kalapját munkás-zubbonyával és sapkával

SZÉLL KÁLMÁN.

BARÓ SIMONYI LAJOS.

PERCZEL BÉLA.

PÉCHY TAMÁS.

AZ UJ MINISZTEREK.

nyos közökben egy lábnyi átmérőjű hatalmas gerendák tartották fenn a tetőzetet. E fatámaszok az elhanyagolás következtében összevisszarepedeztek és meghajoltak, és a tetőzet, valamint az oldalfalak is úgy összenyomultak, hogy az egész nyílás alig volt öt lábnyi széles és magassága is úgy megapadt, hogy csak négykézláb csuszva lehetett az egykor kényelmes alaguton áthalolni. „Oly legyőzhetetlen az a különös hatalom” — jegyzi meg az angol művész — „melylyel a föld a rajta vágott sebet minden áron behegesszeni törekszik, hogy nem csupán az alagut tető-

szabad nyílást engedve közel a tetőzethez, a melyből, valamint az oldalfalakból is roppant széndarabok nyultak ki, melyek minden pillanatban leomlással fenyegettek. Ezen a „veszélyes átjárón” másztam én keresztül s a bányafőnök minden perczen figyelmeztetett, hogy ama kiszögellő széntömböket valahogy meg ne érintsem, különben az egész tetőzet igen könnyen ráuk omolhat és akkor jaj nekünk! Tovább haladva egy vészjelhez értünk, mely a bánya egy részének bejárata előtt keresztbe volt téve; a bánya e részében közelebről robbanás történt,

tett, kissé megmosdani s megköszönve a bányafőnök szíveségét, visszatértem Merthyrbe, hogy a szállóában kissé radikálisabban megmosakodhassam és ebédelhessek.”

Rajzaink a „Veszélyes átjáró,” a bányamenetek (utak) talajának emelkedését s a vész-jelt tüntetik föl. A bányatalaj emelkedését a ráerősített vas-sineknek itt-ott látható fölpattogzása, kiszökellése legbiztosabban elárulja.

S. L.

A boszorkány-hit hajdan és most.

Műveltebb körökben ma már csak mosolyognak a boszorkányság, boszorkányok s szemfényvesztők hívése fölött és sokan talán nem is sejtik, hogy e balhiedelem a köznép között mily mély gyökeret vert s mennyiféle alakban van ma is elterjedve. Még a múlt év augusztus havában is olvashattunk boszorkányperekről, miket röviden elbeszélni czélunk s azokat néhány történelmi adattal toldjuk meg annak bebizonyítására, hogy e lelki ragály századokat át mily borzasztó pusztításokat vitt véghez.

Valami sivár, vad babona az, mi az emberek esztét megzavarja. Jakobo-ban — Sinaloa mexikói állam területén — többeket gyanúsítottak boszorkánysággal s a helyi hatóság a nép örömirvalgása közben égette meg őket a piacon. A szövetségi kormány Mexikóból biztosokat küldött ki az előzmény megvizsgálására. Ez történt 1874. július havában. S közelebb olvastuk a „New-York Herald“ levelezési rovatában, hogy az érdeklőt hatóság és a többi boszorkány-égetők ellen nem lépnek föl, büntetlenül maradnak azok.

Niedersedlitz faluban Drezda tőzomszéd-ságában egy asszony bevádolja a másikat, hogy kecskéje tejét megbabonázta s az állítólagos boszorkány a hatósághoz folyamodik a rágal-mazó megfenyítése végett. Történt pedig ez 1874. augusztus havában.

Még érdekesebb eset került tárgyalás alá a múlt év augusztus havának második hetében a bajor Pflalzban, a zweibrükkeni bíróságnál. A „Pfalzi Courier“ részletes közleményt hozott e tárgybán; adjuk annak lényegét.

Frenzelét Klein Margit hajdon, mindketten Trulben faluból valók, azzal vádolta be a törvényszéknél, hogy azt híresztelte róla, hogy boszorkány s megigézze a Frenzelé gyermekét. A vizsgálat következtetése derített ki: Frenzelének beteg gyermeke volt, kit az orvosok nem tudtak meggyógyítani. Ekkor az anyának az a gondolata támadt, hogy az bizonyosan a „gonosz lelkek“ áldozata. Hogy a „gonosz“-nak nyomára jusson, Ixheimba ment, hol egy búvősz-mester lakik. Hozzá folyamodott tanácsért s midőn onnét hazatért, azt hirdette, hogy a mester megállapította, miszerint Klein Margit (feddhetetlen 22 éves leány) boszorkány. A megállapítás így történt. A búvőszmester elővett egy bibliát, levelei közé pedig egy kulcsot tett s Frenzelének meg kellett azt értenie jobb mutató ujjával. E közben Trulben minden házában lakóit sorra vették. Midőn a Klein családot említé, a kulcs megfordult. Most a kulcsot megkerdezték, vajjon az apa, anya vagy leányuk üz-e boszorkányságot. Midőn az utóbbinak neve említettett, a kulcs ismét megfordult s így meg volt állapítva a leány boszorkánysága.

De Frenzelé ezzel még nem érte be; azt is szerette volna tudni, kitől tanulta Margit a maga mesterségét és a búvőszmester ezt is csakhamar kideríté. A kulcs újból teljesíté kötelességét, mert a család anyai ágról való nagyanyja nevének említésére megterette a maga fordulatát; ez volt tehát tanítómostere.

Midőn Frenzelé Ixheimból visszatért, megmosta beteg gyermekét s ezen műtét alatt síró macska hangot hallott az udvarról. Meg volt arról győződve, hogy az a kiderített boszorkánytól eredt. A búvőszmester azt is mondta neki, hogy ő a boszorkányt Klein Margitot át tudná változtatni kutyává vagy macskává; de nem teheti, mert midőn búvőszetét tanulta, megigézte, hogy efféle átváltoztatásokhoz nem folyamodik.

Erre Trulbenben s a környező falvakban szétliten beszélék, hogy Klein Margit boszorkány. Miért a hirbe hozott a hatósághoz fordult s Frenzelé elítélteztet őt napi fogságra s a perköltségek megtérítésére.

A múlt nyári szárazság alkalmával — mint a lapok írták — a dombó atyafiai hazánkban is boszorkányoknak tulajdonították a tartós szárazságot s négy vénasszonyt vetettek a „viz-proba“ alá.

Európában ma már nem égetnek boszorkányt, de az egyesek által szándékosan táplált tévhit még most is fel-felüti fejét a nyers tömeg agyában. A babona még mai napig is arczátlanul uzsorászkodik a kereszténynek nevezett világban, mint hajdan a középkorban, csak gondoljunk a csodatévő vizekre és a szent-erek-lykre.

Volt idő, midőn a boszorkányságot az egyház és az egyházi hit ellen elkövetett merényletnek, árulásnak tekintették s az eretnekekre máglyahalál várt, hogy a tűz „gonosz“ lelkeiket megsemmisítse. Belőlők semmi se maradjon hátra; minden igényüket elvesztették arra, a mit mások üdvösségnek, örökéletnek tartottak. Eretnekekkel szemben semmiféle tekinteteket sem kellett figyelembe venni és a pápák által behozott inquisitio folyvást „a jó munka kiválmának“, szolgált. A máglya egész a múlt századig megkivánta a maga áldozatait. Őt századon keresztül dühöngött a balhiedelem eme járványa; ekkor meglehetősen elenyészett, lappangóbbá lőn s csak szörványosan lépett föl.

Mint említők, az egyháznak bírói föllépése a boszorkányság ellen egyszersmind mint eretnecség ellen intéztetett és csak később, a tizenharmadik század után fejlődött ki a boszorkányság, mint a babona sajátkepi alakja, s üldözött mint ilyen különös rendszabályokkal az egyház által. Az említett századnak első negyedében Trierben sok öregasszonyt égettek meg, a kik azzal vádoltattak, bár tagadták, hogy varancsóséka alakjában látogattak volna meg bizonyos helyeket. A varancsóséka igen sokképen szerepel a boszorkányságban, így p. o. a spanyolországi logronoi hitnyomozósékek egészen pontosan tudta és ítéleteiben nyíltan hirdette, hogy az ördög annak, kivel szövetségre lépett, kisserü varancsóséka alakját nyomja reá bal szemfényére.

Az egyház, VIII. Ince pápának 1484-ben kiadott bullája óta, mint isteni hatalom állott szemben az ördög hatalmával s mindazok megsemmisítését feladatául tűzte, kik az ördöggel szövöttek s ezen szövetség ereje által boszorkányságot üztek. S az egyház az ördög és szolgálai ellen folytatott eme küzdelemben, saját gyermekeit nyelte el, mint hajdan a pogány Kronosz.

IX. Gergely pápa korlátlan hatalommal ruházta föl Marburgi Konrádot, hogy az eretnecséggel vagy boszorkánysággal gyanúsítottakat törvényszéke elé idézhesse, megigéztesse. S maga a mainzei érsek azt írta a pápának: „Minden hamis tanúnak hitelt adnak, jogos önvédelmet senkinek sem engednek; a vádlott kénytelen beismeri, hogy valósággal eretnek, varancsós békát érintett, sápadt embert vagy egyéb szörnyeteget csókolt meg“ stb. Maguk az egyházi tekintélyek bizonyítják, mily tág kaput nyitottak a legönkényesebb zsarnokság gyakorlására. Nieder János dominikánus és „haereticæ pestis inquisitor“ egy munkájában azt állítja: „Szerződésre lépnek az ördöggel, annak hódolateskütné; összejöveteket tartanak, melyeken az ördög emberi alakbanik jelen meg, — a levegőben járnak-kelnek; jégesőt, égháborut támasztanak, az emberek s állatok szaporodását megakadályozzák, állatokká változnak át és e czélra elégetett gyermekek hullájából készített balzsamot használnak stb.“ (Vége követk.)

Rajzok az őstörténelemből.

II. Állatvilág a tertiár-korban.

A vastagbőrűek közt első helyen szerepel legnagyobb szárazföldi emlőünk őse a Mastodon. Bár utódánál nagyobb, de minden csontja és izma mozgékonyabb. Fogait oly vastag zománcz borította, milyen egy más állatét sem. Fogzata különben is igen sajátosság: zápfogai csecsalaku emelkedéssel bírtak, s a felső állkapocsból két óriás agyar nyult ki.

Az eoén-korban bizonyos Paläotherium nevű vastagbőrűt látunk. Alakjára a mai tapír-hoz hasonlított, nagysága akkora mint egy lóé. Orrmánya alkalmas lehetett a gyümölcs leszedésére, de úgy látszik hussal is táplálkozott. A miocén-korban nem volt már meg, helyét a Dinotherium nevű roppant nagyságú állat foglalta el. Ez mint az Abtdorfnál (Morbán) talált csontváz mutatja 5 m. hosszú s 3¹/₂ m. magas volt. Az egész állaton legkülönösebb az alsó állkapocsból lefelé nyuló két agyar, melyeknek különben élmei szereit megszerzésénél, valamint ellenei támadásainál jól hasznukat vehette.

Föltűnő, hogy míg a többi hasonló állatok óriások gyanánt szerepeltek az orrszarvú kisebb volt, mint most; körülbelül akkora volt, mint egy ló. Mint a leletek mutatják, a miocén-korban aligha birt szarvval, de a következőben

már kettő is volt neki: egyik az orrán, másik a szeméi között.

A vastagbőrűeken kívül óriás kérődzőket is találunk. Átmenetet képez még ezekhez az Anoplotherium. Ennek lábai úgy vannak alkotva, mint a vastagbőrűeké, de fogzata jobban hasonlít a kérődzőkéhez. Jól tudott uszni is, mire hosszú és vastag farka különösen alkalmasá tette. Nagysága körülbelül a tapíréval egyezett meg.

A kérődzők közé számíthatjuk a Xiphodont (kardfogú). Lábai kétesülküek voltak, s hátulso zápfogai is a kérődzőkéhez hasonlítottak; de első zápfogai oldalt rendkívül össze vannak nyomva, mitől a kardfogú elnevezés is származik.

A kérődzők közt kitűnő helyet foglalt el az óriás Sivatherium. Teste és szarvai alakításában egyesítette az írá- és jávor-szarvast, s minden méretben legalább kétszer oly nagy volt mint egy ló. Valóban romboló lehetett hatása a hol csak letelepedett, s így joggal kapta nevét a rombolás istenétől Sivah-tól. Ez állat maradványaira Falconer akadt a Himalyában. Voltak azonban írá- és jávorszarvasok is egész Európában.

Az őrlők közül voltak ekkor egerek, tengeri nyulak, hódok stb. Sokan ezek közül is igen nagyok voltak, különösen az Amerikában a legutóbbi időben fölfedezett Amblyrhiza inudata s a Loxymilus longidens.

Nemes házi állatunk a ló is meg volt már. Nagysága csak akkora lehetett mint egy ponye; életmódja a vadon élőkével egyezett meg.

Óriás foghíjasok is voltak. Ezek közül említésre méltó a bocz-láb. Ezek csontnemű pánczéllal fedett testtel bíró állatok voltak, mint a jelenleg élők, de nagyságuk az ökörével vetekedett.

A lajhárok is büszkék lehetnek ősikre. A Megalotherium gigantemum hossza 4¹/₂ m., magassága 2¹/₂ m.-nyi volt. Valóban alig hínél el az ember, hogy a most elő lajhárok ezen szörnyű származnak, ha a madridi múzeumban levő tökéletes csontváz erről nem tanuskodnék. Ez is a lajhárok jelenléti hazájában, Dél-Amerikában, Buenos-Ayres mellett, találtatott. Ennél lomhább állatot még képzelni sem lehet. Csontjai rendkívül vastagok és tömörek voltak, hogy alig mozoghattak. De ez is csak azt mutatja, hogy a természetben semmi sincs czél nélkül; hisz e szörnynek mire is lettek volna gyors lábai: élelmi szereit, melyek fák ágaiból és leveleiből állottak, tilve megszerezhetette, ellenségei pedig ugyancsak meggondolták, míg megtámadására vállalkoztak, mert egy csapás hatalmas talpával vagy farkával, majdnem minden állatra vészt-hozó volt.

Az erszényesek sokáig el voltak terjedve Európában is, a pliocén-korban azonban Ausztráliára szorítottak. Ez utóbbi korszakban él egy óriás fajuk, melynek maradványaira Mitschel akadt a Well folyamban, ennek feje az orrszarvúval egyenlő; mekkora lehetett ez állat, ha hátsó lábain állott s ugrált a vizek partjain!

A ragadozók aranykora még nem volt itt, az ő hatalmuk ekkor még nem volt oly nagy, mint az előbb említett óriás füvevőké. Említésre méltók mégis a nagy macska-fajok, különösen az, mely Európában Herodot idejéig, sőt ha a Nibelungen-éneknek hitelt adhatunk, a középkorban is az erdők réme volt. Erről nincs eldöntve, vajjon az oroszlanhoz vagy a tigrishez volt-e hasonlóbb vagy pedig egészen különfaj? Desor azt véli, hogy tigris volt s ezt azzal támogatja, hogy a tigris jelenleg is gyakran tesz kirándulásokat Szibériába; mások azt vélik, hogy Nyugat-Ázsiába és Afrikába vonult vissza, tehát oroszlan volt, s a harmadik nézetnek is van szám-szerű követője.

Említésre méltók a hienák és vadkutyák, melyek a macska lakomák maradványaiért nem egy csatát vívtak egymás között.

Ebben a korban lépnek föl a majmok is. Sokáig a Cuvier nézete volt irányadó, miszerint nincsenek őskorbeli majmok; 1837-ben azonban Sansans mellett Lartet egy farkagomhoz hasonló majom maradványaira akadt. Ez óta igen sok helyen találtak majom csontokat, s bennök majdnem minden jelenleg élő majom-faj őseit felismerték. Nincs eldöntve, vajjon már az eoén-korban megvoltak-e, mert azon korbeli rétegekben még nem találtak; a miocén-korban Európában is el voltak terjedve, de a pliocén-korban már csak a melegebb vidékekre szorítottak.

Az ó- és ujvilági majmokat ekkor is meg lehetett egymástól fogaink szerint különböztetni.

Vége ezen kor gyermeke a teremtes kor-nája: az ember. Nem volt ekkor még hábori-tatlan ur a föld felett, hanem csak egyike a versenyő feleknek. E harczeit, mint a szellemiség képviselője, szükségkép győzedelmesen állotta ki, s megszerezte az által késő unokái számára a világhuralmat.

Szalay József.

A madarak házaselete.

A „lég úrainak“ házaselete feltűnően hasonlít az emberekéhez. Csekély kivétellel a madarak is teljes életükben azzal a párjokkal élnek s maradnak együtt, kit legelőször kiválasztottak, mint ez a hollóknál, szarkáknál, galamboknál és verebeknél könnyen észrevehető. A leghűsebb házaseletet folytató madarak közé tartozik a máskülönbén oly vad természetű pacsirta-vadászó sólyom (Falcó subbuteo L.). Sok madár ősszel, mikor költözni akar, kisebb-nagyobb csapatokba gyűl össze; hanem az illető házaspárok e csoportokban is majd mindig együtt maradnak. Más fajta vándormadaraknál meg a kakasok és a jércék külön csoportokat képeznek s ily módon elkülönítve indulnak utnak; de azért tavasszal mindig ugyanazon párokat fogjuk együtt látni. Snell német lelkész, ki a madarak családi életét hosszas ideig tanulmányozta, következőleg nyilatkozik azoknak házias életéről: A házasságok többnyire az illető madarak születését, vagy helyesebben mondva kikélsét követő tavasszal kötődnek, még pedig oly határozott választás szerint, melynek okait épen oly bajos lenne kifizérszni, mint az emberek házasságánál. Gyakran egészen csak a véletlen dönt, vagy mikor a menyasszonynak több kéréje van, „a ki bírja, a marja“, t. i. a ki erősebb, azé a győzelem. Még olyankor is, mikor a jércék nagyobb számmal vannak (mi azonban ritkán történik, mert a madaraknál mindig több a kakas, mint a jérece) — még olyankor is gyakran heves harcok vívatnak egy-egy menyasszonyért, merő féltékenységből.

A madarak házaseletében ritkán fordulnak elő egyenlenségek. A nő teljesen alárendeli magát férjének. Például a közös fészék építésére alkalmas helyet mindenkor a him választja ki s a verebeknél és galamboknál gyakran észlelték oly eseteket, midőn a him merő ostobaságból vagy félénkségből egészen czélszerűtlen és alkalmatlan helyet választott s a nőstény azonnal vállalkoztak, mert egy csapás hatalmas talpával vagy farkával, majdnem minden állatra vészt-hozó volt.

Az erszényesek sokáig el voltak terjedve Európában is, a pliocén-korban azonban Ausztráliára szorítottak. Ez utóbbi korszakban él egy óriás fajuk, melynek maradványaira Mitschel akadt a Well folyamban, ennek feje az orrszarvúval egyenlő; mekkora lehetett ez állat, ha hátsó lábain állott s ugrált a vizek partjain!

A ragadozók aranykora még nem volt itt, az ő hatalmuk ekkor még nem volt oly nagy, mint az előbb említett óriás füvevőké. Említésre méltók mégis a nagy macska-fajok, különösen az, mely Európában Herodot idejéig, sőt ha a Nibelungen-éneknek hitelt adhatunk, a középkorban is az erdők réme volt. Erről nincs eldöntve, vajjon az oroszlanhoz vagy a tigrishez volt-e hasonlóbb vagy pedig egészen különfaj? Desor azt véli, hogy tigris volt s ezt azzal támogatja, hogy a tigris jelenleg is gyakran tesz kirándulásokat Szibériába; mások azt vélik, hogy Nyugat-Ázsiába és Afrikába vonult vissza, tehát oroszlan volt, s a harmadik nézetnek is van szám-szerű követője.

Említésre méltók a hienák és vadkutyák, melyek a macska lakomák maradványaiért nem egy csatát vívtak egymás között.

Ebben a korban lépnek föl a majmok is. Sokáig a Cuvier nézete volt irányadó, miszerint nincsenek őskorbeli majmok; 1837-ben azonban Sansans mellett Lartet egy farkagomhoz hasonló majom maradványaira akadt. Ez óta igen sok helyen találtak majom csontokat, s bennök majdnem minden jelenleg élő majom-faj őseit felismerték. Nincs eldöntve, vajjon már az eoén-korban megvoltak-e, mert azon korbeli rétegekben még nem találtak; a miocén-korban Európában is el voltak terjedve, de a pliocén-korban már csak a melegebb vidékekre szorítottak.

Utazás a föld közepébe.

Verne Gyula után.

VIII. Fejezet. A tengeri utazás. A tenger növényzete és állatvilága. Axel szörnyű álma s a való iszonyúbb szörnyetegei.

Másnap, augusztus 13-án korán ébredtek. Munkához kelle fogniok, hogy járműveket használatóvá tegyék. Egy erős ficzkőfényből készült árboc, tetején keresztbe kötve egy vékonyabbik, reáfészítve a lepedőikből készített vitorla, megerősítve s összegöngyölhetővé téve a szükséges kötelekkel: ennyiből állott a tutaj egész felszerelése.

Hat óraker a tanár jelt adott az indulásra. A tutajt a parthoz erősítő kötelet eloldották, a vitorlák szélnek irányozták s megindultak. A kis kikötőnek, honnan indulásuk történt, a tanár Axel-rév nevet akart adni; de Axel azt inditványozta, nevezzék Graüben révénél, a mi el is fogadtatott.

A szél északkeletről fújt s egy óra alatt többet haladtak egy mérföldnél.

— Ha így haladunk, — mondá a tanár, — 24 óra alatt több lesz a hátunk mögött 30 mérföldnél.

Az északi part halványodni kezdett a lát-határon s szemök előtt csak a végtelen tenger síksága terült el mindenfelé. Az oldalsó sztrémák karjaikat s tágas látkörét engedtek minden irányban. A már előbb is észlelt rejtelmek, villanyos, ezüstös fény terült el a habok fölött. A víz színén óriási álgák füzerei uszdogáltak, három-négy ezer láb hosszúságban nyulva el s mintegy lebegő szigetet, zöld lapot képezve. Mily hatalmas természeti erő lehetett az, mely a föld alakulásának első korszakaiban, a meleg és a nedvesség kölesönös hatása alatt, ily tenyészetet volt képes előhozni.

A rejtelmes villanyos fény estére sem halványult el. A nappalnak és éjszakának itt nincs váltakozása; e fény nem égi test kölesőne volt, hanem a légkörben magában volt, abból sugárzott ki folytonosan. De ez nem gátolta őket, hogy midőn óráik a felvilági értelemben vett estét jelentették, három részre ne oszszák az éjszakát, s magok közt a három virasztást el ne oszszák.

A következő nap már 30 lieu-nyire jártak a Graüben révétől. A szél állandó maradt, ugy irányában, mint erejében.

Dél felé Janónak kedve jött halászni. Axel csak mosolygott rajta, mert még eddig a vízben semmi élő állatot nem vettek észre s ő azt egészen lakatlannak hitte. A Janó horga is tovább egy óránál csüggött már a vízben hiába. Egyszerre megrándult; az izlandi hirtelen felhúza — s csakugyan egy valóságos élő hal viczkándozott a végén.

— Tok! — kiáltá Axel bámulva.

A tanár figyelmesen megnézte az állatot s úgy találta, hogy hasonlít a tokhoz, de mégsem az. Lényeges ismertető jelekből tért el a toktól. Feje kerekesebb és laposabb volt s testének elő-része csontos pikkelyekkel borítva. Fogai hiányoztak s mell-uszonyai is másképp állottak, mint a toknak.

— E hal, — mondá, — egy oly nemhez tartozik, mely tengereinkből rég kihalt s csak ásatag maradványai találhatók, özönvíz előtti rétegekben. — S nézd, nézd, a föld alatti vizek halainak a sajátóságával bír: vak.

— Hogyan? Vak?

— Nemesak vak, hanem teljesen hiányoznak nála a szemrészek minden nyomai.

S mivel ez csak történetes is lehetett épen ezen egy példánynál, a horgot újra kivetették. Aznap még néhány hasonló halat sikerült fogniok, — de mindenik vak volt. Ez tehát a fajtája.

S. L.

Axelt annyira eltöltötte az özönvíz előtti világról való gondolatok özöne, hogy mikor az éj beálltával álomra dült, álmában az özönvilág egész képlete tünt föl lelkének. Szörnyeket látott, melyek nyüzsgve hemzsegték a vizekben, a levegőben, a szárazon, egymásra rohantak, egymást képzelhetetlen dühhél tépték szét s a legrémesebb jelenetek egész sorát játszották le előtte. . . . Lasanként átalakult szeméi előtt a színhely. A geológiai korszakok gyorsan következtek egymásra, századok mint napok üzték egymást — s a növény- és állatvilág fejlődésének fokozatai gyors, szeszélyességében is szabatos változatossággal következtek egymásra, még pedig megfordított sorrendben. Vissza-vissza, a régiebb-régibb őskorba. Eltűnnek az állatok s csak a növényvilági tenyészet óriásai maradnak meg. Majd ezek is satnyulni kezdenek; a lianok és harasztok erdei mohokká, moszatokká törpülnek el; — végre kopaszon maradnak a sziklák s a föld repedéseiből tüzesen és olvadtan ütögetik föl izzó fejeiket. . . .

Axel izzadtan, kimerülve ébredt föl álmából: jókor, a hajnali virasztás sora épen reá következett.

Szombaton, augusztus 15-kén, reá vasárnap is még, egyhangú változatlanágban folyt az utazás. Sehol part, sehol sziget, semmi száraz nem látszott. Csak sík tenger köröskörül. Vajjon Saknussem megtette-e ezt az utat? Elhatolt-e eddig? Vagy egészen más uton járt-e? Ki tudná megmondani. Ha másutt, a sziklák közt is, régóta nem találta már nyomát ott jártának: hogy találhatták volna a tengeren — hol a nyom a következő perczben már elvész.

A látvány különben felséges volt. Sikabb és csöndesebb, mint a földszini tenger valaha. Álma oly csöndes és mély, mintha sírba temetett holt tenger volna.

Mélységét is gyakran mérték, kötélre függesztett ólom-súlyokkal. De a mélység gyakran kifogott rajtok; kötelek nem volt elég hosszú. Egy izben, a mint a mérő olmot felhúzták, harapás-forma horpadást vettek észre rajta. Semmi kétség: két éves fog nyomai látszóttak meg a kemény olmon. Axelt ez nem kis félelembé ejtette: vajjon a szörnyetegek, melyeket álmában látott, a valóságban is léteznének? A következő nap meghozta erre az aggályos kérdésre is a feleletet — és pedig milyen feleletet!

Hétfőn, augusztus 17-kén, Axel mind csak az ősvilági állatokról gondolkodott s e kérdéssel tépelődött magában; milyen természetűek, milyen ösztönök lehettek azoknak? Az a világ az óriási hullóké volt; képtelen alaku kigyók, gyíkok, krokodilok, teknős békák uralkodtak a vizeken, az iszapban és a sás erdeiben. Ezek az állatok, melyeknek mai törpe utódai is oly érzellemmel töltik el az embert, melyben iszony, undor és félelem vegyülnek: milyenek lehettek hatalmuk tetőpontján, mikor övék volt még a világhuralom?

Ily gondolatok háborgatták Axel lelki nyugalmát, midőn a folyvást haladó tutajtól meglehetősen távolságban erős hullámvetések kezdtek a víz színén fölbugyborékolni s árultak el a mélyebb rétegekben levő mozgalmat. Egyszerre a tutaj hatalmas lökést érez, hogy majd föl fordul; egy nagy hullámnak a háta gyűrődött alája. A következő perczben egy fekete tömeg bukik föl a vízben. Janó rémülten mutat reá s két társa is osztozik rémületében.

— Mi az? — kérdi a tanár.

— Egy óriás delfin, — felel Axel.

— Csakugyan. Delfin-félének látszik.

— Amodább meg egy roppant krokodil — mond Axel még jobban elborzadva. — Nézzé,

Ugy látszik, hogy ama kis bujdosók, melyek a Mars és Jupiter közt léteznek, szintén ily élet-nyújtó légkörrel látvak el, sőt alighanem alkalmasabbak olyan lények táplálására, kik joggal intézhettek hozzájuk eme szót: „mi is emberek vagyunk ám!” Junó igen kifejezett légkörben forog, a Ceresé még jelentékenyebb; Pallás légköre pedig oly tulságos nagy, hogy abból maga a csillag, mint ködből a lámpafény, csak gyéren látszik ki. A közönséges légkör a bujdosó sugarához képest csak parányi töredék, míg Pallás légköre tizenötszörte vastagabb a sugar hosszánál. Sajátságos eltérés ez a naprendszerben, Schroeter számítása szerint a csillag légköre 690 mérföldnyire terjed. Itt röpködhetnek aztán kedvükre a madarak s léghajósok!

De nemcsak ez teszi ám eme csillagokat — a Vesta kivételével — kényelmes lakhelyül. A súlyos testek esése oly lassu, hogy 60 lábnyi magaslól oly könnyen ugorhatnánk lefelé, mint nálunk egy főlőnyről. Ott ugyancsak megjárna ám, ki öngyilkossági szándékból valami nagy háztetőről leugorni akarna. A kicsinykék sem sérülnek meg, ha a vígyázatlan dajka az ablakból őket kiejtené. A természetudások nézete szerint Pallás lakói hihetőleg óriások s a szárazon csethalaknál nagyobb állatok tanyáznak. Valóban kicsiny világ lehet ez oly óriás lakók számára, a mennyiben alig nagyobb, mint az angol sziget tizedrésze. Földünk három év alatt utazhatjuk körül, Pallást körülutazhatnók tíz nap alatt, s nem kellene annyit vesződni az északi sarkhoz jutással, mint nálunk.

Belzebub nem érdemli meg azt a nagy tisztességet, hogy őt czimezzeték a lég fejedelme gyanánt. Hisz maga a vihar is a legaldásosabb tényező erőlködése. A szél a légkör érverése, lüktetése, mely az orkánok s szélrohamok alkal-mával lassúvá válik, de a föld-test ezáltal edződik s szilárdul. Inkább hivatnók a lég fejedelmének ama bátor férfiakat, a kik annak titkaiba behatolva, gyakran még életök veszélyeztetésével is, mélységet s magasságot meghatároztak. Ilyenek Glaisher és Flammarion, mert ők csakugyan lovagoltak a gyors viharon, nyargaltak a mennydörgéseknek csak azért, hogy megismer-tesse bennünket légkörnyi burkolatunkkal. E cikket is nekik köszönjük, mert hiszen munkáik után van közölve.

Meddig vagyunk a levegőbe elásva? So-kaig vita tárgya volt ez érdekes kérdés. Leg-alább is harmincz angol mérföldnyire, mondá Biot. Ezenfelül a légkör olyan ritka lehet, mint a légszivattyuba rekesztett tér. A tudomá-nyos buvárát azonban azt állítja, hogy fentebb kell valami légkörnek lennie s a legutóbbi ész-lelet szerint a földi légkör tetején, mint valami tej uszik a mienknél sokkal finomabb légkör. E tájékon fordulnak aztán elő a hulló csillagok, északifények, a visszaverődött fénytörések, me-lyek innen alulról nézve, oly sok fejtörést okoz-nak szegény tudósainknak.

A legfelsőbb légkör mozdulatlan, s alantabb eső föltöbbsen változékony. A viharok s szelek által eszközölt mozgások kiterjedése az évszakokhoz képest módosul. A felsőbb légkör csak alig érezhető háborgást szenved s ezt is az alantabb eső sürűbb lég nyomása eszközözi. A fent legegyszerűsödés legrégeg felhők és mada-rak egyaránt kerültek.

A fölött nem is kételkedhetünk, hogy a mi élenyből, azótból s vízgőzökből alakult lég-körünk fölött van még egy más rendkívül finom légkör, meglehet egy pár száz mérföldnyi vastagságu is, mely már a legkönyebb gázok-ból s különösen könenyből áll. Ezt a vélelmét nagyon is valószínűvé teszi a lég alkata, mely a víztől lényegesen elüt. A víz két, vegyileg egyesült gázból alakul, melyeket nem egykön-nyen választhatni szét, míg ellenben a lég oly gázak vegyülete, melyek csak úgy férnek meg együtt, mint egy fazékba öntött olaj, víz és higany. Szerencsénkre a szél és vihar szakadatlanul össze meg össze kavarják ez ellenséges elemeket, de mihelyt megpihenhetnek, szépsé-gesen elválnak egymástól.

Hol van hát a légkör alja? Nem a föld föl-szinén, mert a lég áthatol a föld likacsos részein, áthat minden azon létező tárgyat. Mi is tele vagyunk léggel, széllel bőlve vagyunk s azért állhatunk ellent oly hősiesen a kívülről jövő szél nyomásának. A lég beszívárogo a folyadékok parányába, sőt betör a sziklák repedéseibe is. Nemcsak a növény s más szerves testek, de még

a víz is befogadja a levegőt. A teremtoi bölce-ség úgy intézte, hogy a tenger által benyelt lég-ben aránylag több éleny foglaltatik, mint a ren-des levegőben, csak így tarthatván fenn az élő lények miriádja.

A tenger valószínűleg régebb s alkatilag nem is oly változékony, mint a légkör. Ez utóbbi eredetét ama korszakban kereshetjük, mikor még olvatag s folyékony földtekén szilárd kéreggel kezdett behúzódni s különféle nagy-mennyiségű gázokat és gőzöket lövellt ki ma-gából, melyek aztán egymásközt cívődtek, majd összebékültek. Ez óriási vegyműködés közben az éleny és köneny egygyé olvadt s lett belőlök víz. A levegő, mely jelenleg főként éleny és azót vegyülete, mielőtt mostani szerkezetét magára vette volna, hihetőleg jelentékeny vál-tozásokon ment keresztül. Nem alaptalan hiede-lem, hogy eleinte több szénasav s élenyt tartal-mazott, amaz szénné s növényi sejtekké szilár-dult, emez pedig érces anyagokkal egyesült, mint maiglan is szemlélhetjük a roszdában.

A légkörben maiglan is létező anyagok közt legsajátságosabb a szénasav. Az éleny és azót állandó, vagyis azok mindenkor gáz-alak-ban maradnak, de a szénasavat alant eső mércék-let segítségével nagy nyomás alatt folyékonyvá, sőt szilárdá is lehet tenni. Ekkor aztán köny-nyed hópehely-alakot ölt magára s oly hideg, hogy csaknem fagyaszot. A levegőben levő tar-talma idő- s helyszertől módosul. Kis mennyi-ségben nem ártalmas, sőt enyhítő hatása van, de nagyobb részletben veszélyes s okvetlen fuladást idéz elő.

Tűzhányó vidékeken a szénasavas források igen gyakoriak, ezek alkotván a földtani kép-ződmények egy részét, mint Észak-Amerika némely vidékein a kőolajas források. A Nápoly-hoz közel eső Kutya-barlang erről lett világ-hírűvé. E barlang onnan kapta nevét, hogy a ku-tyák, macskák és más efféle kisebb, alacsonyabb teremti állatok rögtön élettelenül rognak össze, mihelyst belé mennek, míg ellenben az ember bántatlanul marad. E különös tűneménynek pedig az az oka, hogy a szénasav inkább a bar-lang talajára telepszik le s a felsőbb tér levegő-jét tisztán hagyja. Igazolja ez azon tény, hogy a szénasavas gáz jóval nehezebb a levegőnél, mert annak salakja gyanánt ülepszik le. A gáz a bejárás küszöbénél foly ki, s mint valami patak csergedezik lefelé a barlangba vezető uton. Csendes időben a folyam árjába helyezett égő gyertyát a kijáráshoz közel rögtön eloltja.

Mikor 1831-ben Buossingault a délame-rikai tűzhányó katlanokat vizsgálta, egyszer csak olyan helyre vetődött, hol semmiféle állat sem lehetett volna biztosan. „Lovaínk”, írja „sehogy-sem akartak tovább menni, horkolva emelték föl fejüket. A földön dögölt madarak heverték ... Az áldozatok közt számos csuszomászó, de mégis legtöbb pille találkozott. Egy öreg indus azt mondá, hogyha békésen és soká akar-nak aludni, legjobb lesz a Tunguravilla tete-jébe vetni az ágat.”

Hozzánk közelebb is találkozik egy pár olyan szénasavas forrás, mely a szabad téren is szerencsétlenséget okozhat. Egyik a Rajna mel-letti Laacher-tó partjánál, amásik Aiguepersehez nem messze Auvergne-ben van. A gáz a földben lévő kis üregekből töri elő magát, szélén nagyon is dús növényzet tenyész, s ha ez magához csalja a rovarokat és kisebb állatokat, onnan sohasem kerülnek többé el életben. A rovarokra portyázó madarak szintén halálukat lelik e téren. Ekkor aztán előjönnek a halászkok s horgas-botokkal sze-degetik elő a dögölfelelben lévő madarakat.

A középkorban a pincekkben, kutakban, bányákban s barlangokban előforduló szénasavas gáz eme veszélyes hatásairól az emberek igen sajátságos meséknek adtak hitelt. Azt tartották, hogy az ilyen helyeken sárkányok, ördögök, hegyi manók őrzik a roppant kincseket s ki közelökbbe mer hatolni, azokat szemök tekinté-tel szurják agyon. S ezen balhiedelemre az adott okot, hogy a hullákon sem sebet, vagy zuzódást, sem semmiféle érszakosság jelt nem fedezhet-tek föl.

K. T. K.

Hazánk népesedési mozgalmá.

(Keleti Károly akadémiai fölvizsgálásából.)

A m. tud. akadémia történet- és jogtudo-mányi osztályának hétfői ülésében Keleti Ká-roly jeles statisztikusunk fölötté érdekes és tanul-

ságos értekezést olvasott föl ily czim alatt: „A népesedési mozgalom Magyarorszá-gon és a kolera. 1864—1873.”

Keleti számításai és fejtegetései alapjául az utolsó tíz évet, vagyis az 1864-től 1874-ig tartó időközlet vette; épen ebbe a tíz évbe esik ugyan két igen szomorú csapása hazánknak, t. i. az 1866. és 1873-ban dühöngött kolerajárvány, azonban a minő kivétellessé teszi ez a kettős kö-rülmény a statisztikai helyzetet az illető évek-re nézve, másrészt épen ez a körülmény segítette elő a legtanulságosabb következtetéseket. Érte-kező aztán első sorban az esketésekről emlékezik meg, kimutatván, hogy az 1864—73-i évtizedben évenként 133,000 házasság kötö-tett; egy esketés pedig átlag 97 lélekre esik. E szerint hazánk a külföld valamennyi országának előtte áll a népesség törvényes szaporodásának első föltételével, vagyis a házasságok viszony-számaival, a mennyiben Ausztriában csak minden 112, a német császárságban minden 108, Angliá-ban minden 114 lélekre esik egy házasságkötés. — Összehasonlítván az esketéseket a gabona-árakkal, arra a sajátságos eredményre jutunk, hogy Magyarországon, a külföldi tapasztalatok-kal ellentétben, nem az alacsony, hanem a magas gabonaárakkal szaporodik a házasságok száma, mit hazánk földmivelő jellegéből magya-rázhatni. A vegyes házasságokat illetőleg kitűnt, hogy azokat aránylag leggyakrabban az unitárius hitfelekezeti szolgálatja, míg a görög-keleti vallásuk a tekintetben legkonzervatívabb. A katolikusoknak átlag csak 5 százaléka lép vegyes házasságra.

A születések számátára szintén igen kedvező, az emlitett évtized alatt ugyanis átlag az tapasztaltatott, hogy minden 24—23 lélekre esik egy születés. Ausztriában 25 lélekre, Ang-liában 28-ra, Franciaországban 39-re, Belgium-ban 33-ra esik egy. Ezen összehasonlításokból látszik leginkább, mily szaporá hazánk lakossága, s hogy népünk gyér növekedésének oka korántsem rejlik szaporátlan-ságában, hanem az alább fölsoro-landó szomorú halálozási viszo-nyokban. A mi a két nem összehasonlítását illeti, ugy tapasztaltatott, hogy 15,000 fiúval szü-letik évenként több, mint leány.

Szomorú képet tárnak elénk a halálo zá-sok. A kérdésben forgó évtized alatt évenként átlag 500,000-en haltak meg Magyarországon s így minden 26-ik előre esik egy halálozás, míg Ausztriában csak minden 32, Franciaországban 36, Angliában 44-re. De ennek okát Keleti az évtizednek két, illetőleg három kolera-évében látja (1866, 1872, 1873.), mert a 8 rendes évben nálunk is egyszer minden 33-ik, két ízben min-den 30 és 31-dik előre jut egy halálozás. Fölem-lítvén még az 5 éven alóli gyermekek halálozá-sát, mely nálunk tetemesen magasabb, mint bárhol másutt, kiemeli, hogy mégis e téren is öröndetes haladást tüntet ki a statisztika, a mennyiben az 5 éven alóli halottak az összes halálozásnak 1867-ben még 56. százalékát ké-pezték s azóta folyvást apadva, ma már csak 40-et tesznek, mely számmal mi is az általános európai színvonalra emelkedtünk. S a halálozási arány roszra fordúlása leginkább a románok által lakott vidékeken történt, míg a magyar-ság zöme által lakott vidékeken, s külö-nösen a dunántúli magyar megyékben, és a Tisza közép folyása partjain a halá-lozási arány nem roszabbodott az utolsó évtizedben.

A nagybecsű adatokban gazdag értekezést Keleti azon megjegyzéssel fejezte be, hogy a bemutatott anyag becstét és érdekességét föl-tte emelné az, ha az adatokhoz a szakértő orvos is hozzászólna, hogy így mentől teljesebb képet kapjunk egész közegészségügyi állapotainkról is.

A hétről.

○ A miniszterválságnak vége, a kormány megalakult, s a miniszterek már le is tették az esküt az uralkodó kezébe s másnap bemutatatták magukat az alsó és felső háznak, mely esemény után megtörtént a pártok ünnepélyes fuzója.

Deák-párt, balközép volt, nincs. Most csak egyesült szabadelvű párt van s vele szemben több kisebb párt.

De hogy egyik szavunkat a másikba ne

öltük, mondjuk el a dolog sorát, rendjét, annak módja szerint, a miképen történt vala.

Az új kormány március 2-án tette le az esküt ő felsége kezébe, Szent Simplicius napján. Sok rosz élezet csináltak rá az újságok, mintha elfelejtették volna, hogy a Szilávy-kabinet is e napon alakult s V. Ferdinánd király is e napon lépett a trónra. — Elnevezték a miniszer-kabinetének, melyben minden egyes miniszter tárcza vezetője — Tisza Kálmán. Őt ismerték el egyedül numerusnak, a ki számít, a többi nulla. Azt nem vették számba, hogy egy pár új nulla milyen szolgálatot tenne, ha számítana az állami bevételekben, vagy ha egypár régi nulla megszűnnék számítani a deficit körül. No de hát mit nem tesz az ember, hogy egy rosz vic-zet elűthessen.

Másnap március 3-án közölte a hivatalos „Budapesti Közlöny” a régi kabinet fölmenté-sét és az újnak a kinevezését. Bittó István volt miniszterelnököt és Pauler Tivadar volt igazsá-gügyminisztert „a hazának tett buzgó és hasznos szolgálatainak teljes elismerésül” azzal tüntette ki az uralkodó, hogy a Lipotrend nagy kereszt-jét adományozta nekik díjmentesen. — Gyhcz-hez pedig egy végtelen gyöngéd és elismerő királyi kéziratot intézett, melyet, — minthogy a fejedelmi kegynek illetén nyilvánulása vajmi ritka, egész terjedelmében közölünk:

„Egy év előtt, — így ír hozzá a király föl-mentő kéziratában — önmegtagadó áldozatkész-séggel vállalta ön el e tárczát (a pénzügyit). S zí-ve mből kívánom, hogy midőn most a hiven teljesített hazafiúi kötelesség lélekemelő öntudatával lép vissza a magánéletbe, — hű és kitűnő szolgálatainak a legszebb jutalmát meg évek során át élvez-hesse; élénken óhajtván egyszersmind, hogy ha a közügy kívánja, ettől, a trón és haza érdekében, ezentul se vonja meg teljesen bölcs támogatását és közreműködését.”

Még aznap mutatta be magát az új kor-mány az országgyűlés mindkét házában, melyek ez alkalomra ugy megteltek közönséggel, mint talán még soha.

Mintán a képviselőházban Bánó alelnök fölolvastatta a királyi kéziratokat: az új kormány bevonult, kardosan, magyar diszruhában, a ház-nagy vezetése mellett. Elöl ment b. Wenck-heim Béla, a miniszterelnök, utána Trefort Tiszával, ezek után Széll Kálmán az új pénz-ügyér, utánok a többiek. A menetet Szende Béla honvédelmi miniszter hatalmas, daliás alakja rekesztette be.

A beállott ünnepélyes csendben a minisz-terelnök bemutatta az új kormány tagjait s fel-olvastván a miniszterium programját, kérte annak támogatását a képviselőháztól. A minisz-terelnök egész beszéde alatt az új kormány állva maradt, csak annak vezénnyel foglalta el a miniszteri bársonyszékeket, a két párt, de kivált a balközép éljenése között.

Ezután Simonyi Ernő, a szélső-bal ve-zére emelt szót, kifogást tévén a lelépett kabinet elnökének azon eljárása ellen, hogy az uralko-dót pártalakítási akcióba vonta. Kijelenté, hogy az új kormányval és pártjával szemben ellen-zéket képezend ugyan, de ez ellenzéki állásában mérsékelt marad; nem ellensége, hanem csak ellenfele lesz.

Utána b. Sennye Pál szólalt fel s öröm-el üdvözlé a két párt nagy többségének egye-sülését, de kijelenté egyuttal, hogy a kormány-val és az új pártalakulással szemben külön elvi álláspontot foglal el, de hogy ez ellenzéki működése a legloyalisabb s lehető leglovagia-sabb leend. Kijelentéket jobb- és baloldalon élénk helyesléssel fogadták.

Végül Lónay emelt szót. Támogatni fogja, ugymond, a kormány javaslatait, melyek a „kor színvonalán” állandnak, de fenntartja véleménye szabadságát.

Ezzel tisztázva lett a helyzet annyiban, hogy a felszólalók különböző szempontokból ugyan, de ellenzéket fognak képezni a kormány-val és pártjával szemben.

Ez ülésen még szóba jött a Perczel Béla tárczavállalása által üresedésbe jött elnöki szék betöltése. Az egész ház, még tán a szélső-balt, sőt a karzatokat se véve ki, Gyhcz Kálmán nevét kezdte hangoztatni. A zajos akklamálás perczeig tartott s csak lassanként akart meg-szűnni, mikor a volt pénzügyminiszter rokon-szenves alakja, kezében egy kis könyvecskével fölemelkedett, jeleül, hogy szólni kíván. Szólt is. Figyelmeztette a házat a házszabályokra, melyek az elnökválasztásnak illetén, bár ő rá nézve felette megtisztelő módját, meg nem engedik. A ház zajos derűtséggel vette tudomásul az érde-mes, de szerény férfi csendes rendreutasítását s az elnökválasztás napját péntekre tűzte ki.

A képviselőházi ülés bezárásával az új mi-niszterium a förendi házbán mutatta be magát, hol szinte élénk éljenzéssel fogadtott.

Még ez nap, esti hat órára volt kitűzve a pártok forma szerinti egyesülése. A Hungaria nagy termében gyűltek össze a volt Deákpart-nak s az egykori balközépnek azon tagjai, számra nézve mintegy 230-an, kik az új kor-mányt támogatni késznek nyilatkoztak. Az új párt-gyűlésen Gorove elnököl s a jegyzői tollat Jókai Mór vitte.

Gorove elnök üdvözlőlvén az egyesült két pártot, Wenckheim bemutatja kormány tagjait s kérte a párt támogatását, mire Széll Kálmán fejté ki röviden a pénzügyi rendezés terén köve-tendő vezérleleit. Majd Tisza Kálmán emelt szót. Megnyugtató hatása volt leginkább azon szavának, ahol kijelenté, hogy miniszterársai tudta nélkül, háta mögött semmit sem fog kez-deményezni s mindenekelőtt bizalmat kéri a párt-tól, mit mindennapi kölcsönös érintkezés által vél létrehozni; az új párt vonatkozólag abban a véleményben van, hogy az „szabadelvű párt-nak” lenne nevezendő. Mörice Pál, Pulszky Fe-rencz és Jókai az egyesülést helyeslő felszólalá-sai után Gorove István elnök kimondja határozat-képen, hogy az eddig létezett két párt egyesülése ez értekezlet által megerősítették; s hogy az új alakult új párt, „szabadelvű párt” nevet vesz föl.

Az új párt megalakulása tehát már bevég-zett tény, dacára, hogy még mindez ideig nem „fecezent magnun áldomás,” — a mi pedig a régi magyar jogfogalmak szerint igen nagy baj, mivelhogy a nevezetes körülménynek elmulasz-tása a jus consuetudinarium szerint szerződés-bontó hatással bír.

Egyébiránt ezen nem fog mulni a dolog; megjön az ideje annak is. Ugy halljuk, vasár-nap. Sőt az egyetemi ifjuság már is ráadta szentesítését a pártok ez ünnepélyes kézfogójára az által, hogy Deák Ferenczet és Tisza Kálmánt fáklás zenével tisztelte meg, miről azonban most még tüzetesebben nem szólhatunk.

Időközben tovább folyt a pártok krisztalli-zacionalis processzusa. A Sennye elveit valló jobboldaliak, számszerint 35-en, gróf Festetich Pál lakásán tartottak értekezletet, s elhatározták, hogy külön körhelyiségről gondoskodnak.

A Lónay-töredék azonban, mielőtt még ellenzéki akcióba lépett volna, igazi töredékké vált, mert összetört. Kijelenté, hogy külön pártállást nem kíván elfoglalni. Tagjai ennél fogva részint az egyesült szabadelvű párthoz, tehát a kormányt támogató többséghez, részint Sennye hiveihez csatlakoztak, ez utóbbiak el-határozták, hogy az eddigi konzervatív szélső-jobb helyett „jobbközép” nevet vesznek fel.

Van tehát a képviselőházban ez idő szerint egy „egyesült szabadelvű párt”, mely a kor-mányt támogatja s mely, ha tagjai számát 230-ra

teszszük, a ház többi összes részével szemben nem nagy ugyan, de már abszolút többséget képez, ha a horvátországi 29 képviselőt nem számítjuk is hozzá.

Ezzel szemben ötféle ellenzéki párt esopor-tosul: a Sennyeisták, vagyis a „jobbközép”; a balközépről visszamaradt nyolcz képviselő; a függetlenségi párt; a 48-asok, és a nemzeti-ségiek.

Már most az országon, illetőleg a válasza-tókon a sor, hogy a dolgok új rendébe bele-találják magukat, az eddigi elnevezések helyett tanulják meg az újakat, s fedezzék föl, hogy az ó politikai hitvallásuknak melyik is tulajdon-képen a képviselője a sok közül?

Irodalom és művészet.

— A természettudományi társulat könyvkiadó vállalatából most jelent meg az első három-éves ciklus utolsó (7-ik) kötete, mely népszerű „Természettudományi értekezések”-et tartalmaz. A 23 ivre terjedő kötetben a követ-kezőket találjuk; 1. A ragó: Az általános von-zalomról. Fordította dr. Császár Károly. 2. Bes-sel: A valószínűség számításáról. Ford. dr. König Gyula. 3. Dove: A villanyosságrol. Ford. Horváth Miklós. 4. Haeckel: Munka-felosztás a természetben és az ember életében. Ford. György Aladár. 5. Heer: Svájcz közné-m-korszaka. Ford. Petrovics Gyula. 6. Herschel: Az időjárás és időjárások. Ford. Sáni Lajos. 7. Humboldt: A pusztákról és sivatagokról. Ford. Sáni Lajos. 8. Kirchhoff: A természettudományok czéljáról. Ford. Szily Kálmán. 9. Liebig: Az ételek tápláló értékéről. Ford. dr. Rill Gusztáv. 10. Lyell: A források tünémei. Ford. Sáni Lajos. 11. Mellon: Beve-zetés a „Hő ismerete” czimű munkához. Ford. Szily K. 12. Wierchow: A házról. Ford. Ma-gyar Sándor. A felsorolt nevek bizonyosságot tesznek arról, hogy a természettudományi társu-lat méltólag fejezte be vállalta első évfolyamát, a mi egyszersmind kezekedik a jövőre nézve is. Nem mulaszthatjuk el itt megjegyezni, hogy a társulat az első ciklusban ígért 150 nyomottat iv helyett adott 180-at, és az anyagi hasznót, mely a közönség meglepő részvétéből reá haramolhatott volna, ismét visszaadta a közönségnek az által, hogy a munkákat oly kiállítással becsátotta közre, mely a magyar tudomány irdalomban párját alig lel. A kiadott művek eredetiben, itt Buda-pesten megvásárolva, 30 ftba kerülnek, a társu-lat kiadásában pedig csak 21 ftba.

A társulat e napokban bocsátotta ki aláírási felhívását a természettudományi könyvkiadó vál-lalat második ciklusára, a melyben foly-tatja a világhírű munkáknak jeles magyar fordítá-sban kiadását. A magyar tud. akadémia, elis-merve a társulat élénk és sikeres tevékenységét, e vállalatot évenként 2000 forint fogja segíyezni; ennek folytán a természettud. társulat a második ciklus évi aláírási összegét az eddigi 7 frtról 5 frtra szállítja le. Így a társu-lati tagok, a rendes tagdíjon fölül, 5 frtnyi év-díjért, 3 évre szóló kötelezettség mellett, éven-ként legalább 50 ivnyi, tehát a 3 évi ciklus alatt legalább 150 ivnyi, 6—7 kötetre terjedő munkát kapnak az eddigi kiállításokhoz. Ugy aláírók, kik a társulatnak nem tagjai, 3 évre szóló kötelezett-ség mellett, és 8 frtnyi évdíjért a kiadványokon kívül a Természettudományi Közlöny 1875. és 1877-ik évi folyamait is megkapják. Könyváruai vagy egyenkénti megrendelés utján e kiadványok nem lesznek kaphatók. Az e cik-lusban kiadandó művekre nézve egyelőre a következőkben történt megállapodás, u. m. 1. Buchan: „Időjárás.” 2. Értekezések gyű-jteménye, az első ciklusbeli 7-ik kötet mintájára. 3. Johnson: Hogy nő a vetés? 4. Johnson: Miből lesz a termés? 5. A közegészség-ügy kö-réből. (Smith, Pettenkofer nyomán.) 6. Oliver: Elemi növénytan. 7. Proctor: „Más világok mint a miénk.” Ha azonban időközben az emlitettéknél még jelesebb és a kitűzött czélra alkalmasabb művek jelennek meg a külföldön, a választmány fenntartja magának a jogot, hogy a kitűzött helyett egy más mű fordíttatását eszkö-zölhesse.

— „Unitárius kis tükör” vagy az unitárius egyház története, hitelvei, egyházalkotmánya és szertartásai foglalattja” czimű kis könyv jelent

meg Kolozsvártt Stein egyetemi nyomdatulajdonosnál. E könyvből, melynek ára 50 kr., vesztük ki a következő adatokat: „Az unitáriusok létszáma az 1868-ik népszámlálás szerint Erdélyben 53,539, Magyarországon 788, együtt 54,327. Van 106 ekleziájuk, melyek mellett kisebb-nagyobb népiskolát tartanak magok az egyházközségek. Újabb időben több eklezia községi iskolává alakította az népiskoláit. Középtanoda van kettő. Egyik Tordán, a másik Keresztúrott. Kolozsvártt van egy papnőveldevel összekötött főiskola. — Angliában a mult század végén nyert egyházi jelentőséget az unitárius vallás; jelenleg mintegy 400 ekleziájuk van az angol unitáriusoknak, kiknek száma a 300 ezert meghaladja. Amerikában a folyton szaporodó egyházközségek száma szintén 400 körül jár, több mint 300 ezer lélekkel. — Ázsiának kelet-indiai részében, s Ausztráliában szintén vannak unitáriusok, kiknek összes létszáma ezek szerint a másfél milliót meghaladja.

— **Aigner Lajos** kiadásában megjelentek: „Állatmuzeum. Utasítás a különféle állatoknak gyűjtemények számára való kitömésére és eltartására, valamint az állatok csontvázaiknak elkészítésére“ Kárpáti Endre tanító képezde tanártól. Második, teljesen átdolgozott kiadás. Ára 70 kr. — „Herbert és Lubrich.“ Rópirat; írta dr. Kármán Mór; ára 20 kr. — Végül Szent Józsefnek a méterméterről írt füzetét német fordításban is megjelent; ára 50 kr. — **Kókai Lajos** budapesti könyvkereskedésében megjelent a szerkesztőségünkhez beküldött: „A tulajdon bölcselése.“ A budapesti kir. magyar tudomány-egyetemen pályakosorot nyert dolgozat. Írta Rádai Lajos. Dr. Kautz Gyula egyetemi tanárnak és országgyűlési képviselőnek van ajánlva. Ára 80 kr. — „A méterméterért a háztartásban és kereskedésben.“ Táblázatok a régi mértékeknek az új mértékekre való átválttatására és az árak kiszámítására. Szerkesztette Roller Mátys. Ára 25 kr.

— „Mire való az görög nyelv?“ című rópirat jelent meg Thewrewk Árpád tanártól. Ostorozza azokat, kik a görög nyelv tanítását ellenzik. Azután a tudományosság szempontjából ajánlja a görög nyelv tanulását s elsorolja, hogy mennyi tanárnak van, kik képesek a görög nyelvet tanítani. Szám szerint mintegy 130-at említi.

— **Benedek Aladár** „Uj idők“ című szépirodalmi, társadalmi és divatlapjából az ez évben eddig megjelent kilencz szám küldetett be szerkesztőségünkhez. A hetenként megjelenő lap ára évnegyedre 2 ft. 50 kr. Utóbbi számainak változatos tartalmában, a boríték „vidéki élet“, „divattárca“, „hymen“, „kép- és sakktalány“, „vegyesek“ stb. rendes rovatain kívül a következőket találjuk: Laboulay Edouard élet-rajza, Büttner Julia „Késő korban“ című eredeti elbeszélése, Sacher-Masoch „A szerelmes szerkesztőség“ című elbeszélése, Kompolthy Tivadar amerikai naplójegyzetei, bőjti tárca stb. Eredeti költemények Benedek Aladártól és Dalmady Győzőtől; fordítottak Uhland és Beranger után. — Dalmady Győzőnek „A magyar szó“ című hazafias költeményét itt mi is átvesztük:

Hogya tizen vagyunk egy társaságban,
És köztünk akad egy idegen,
Mindannyian az ő nyelven beszélünk...
Az kíváncsi töltök a figyelem.
Mért törődünk a magyar név jogával,
Mit az ósok karddal is védtek?
Az idegen hadd értesse magát jól,
Hiszen a szó nem árthat senkinek.

Korcs nemzedék! Rajta, beszélj, beszélj csak,
Ugy, a mint az idegen szereti!
Egy fegyvered van csak, s ez a magyar szó,
Kézéből a fegyvert is vegye ki.
Mit veszhetsz? Legfőbb az, hogy egykor
Nem ismer rád itthon saját fiad,
És utolsó szavadtan sem értik meg,
Ha majd lezáród szempilláidat.

— **Az „Egyetemi Híradó“** című új lap első száma megjelent. Célja: „a főtanodák ifjúságának körében felmerülő hiányokat pótlóként; orszorozni a nyelvéseket; buzdítani, biztatni a komoly törekvéseket, ott, ahol a buzdításnak, a biztatásnak szükségét látja; szóval mindenkor és mindenben, a hazai főtanodák ifjúságának érdekeit küzdeni; de kijelenti, hogy nem lesz az ifjúság oppositiojának közlönye a tanári kar ellen. A havonként kétszer megjelenő lap ára hat óra 2, háromra 1 ft.

— **Folyóiratok.** A „Mérnök- és építészegylet“ ez évi 1-ső füzeté megjelent s annak

első cikkében Cathry Szász itt lakó svájci mérnök ismerteti a fogaskerekű vasutakat s különösen a svábhegyi pályát, melynek ő az igazgatója. A füzet második nagyobb cikke: „Uj kikötők Hamburgban“ Klimm Mihálytól, szintén táblázattal. „A Ludovica akadémia közlönye“ — ből a februári füzetet vettük. A tartalomról különösen kiemeljük: „A nemzeti Ludovica akadémia története“ Szilágyi Sándortól. „Még egy szó az ózsi hadgyakorlatokhoz“ Forinyák Gyulától, és „es. kir. hadseregbeli tisztá növekedék kiképzésére hivatott csapatiskoláról“ Geöcze Istvántól.

— **A nemzeti színházban** hétfőn este Jókainé asszony lépett föl Shakespeare örökbecsű szomorújátékában „Coriolan“-ban. Nagyszámú közönség gyűlt össze, mely zajos tapsal és éljenzéssel üdvözölte a művészt, ki Volumnia szerepében most is a fölfogás nemessége, a szavallat szépsége s az alakítás kitünősége által vált ki. A művésznőt majdnem minden nagyobb jelenet után több ízben kihívták a közönség. — Szerdán este Scribe „Selyeműs“ című vígjátéka került színre, új betanulással, s megtöltve a nézőtér. — A nemzeti színház igazgatói állására több lap Dobsa Lajost ajánlja.

— **Hangversenyek.** A nagybőjti hangversenyek egyik legerősebbjébe tartott f. hó 4-én a redout kisebb termében nagyszámú hallgatóság előtt. Liszt Ferenc „Prometheus“ című simfoniai zenekölteményét adta elő a Liszt-egylet Egeszer Mátys vezetés alatt. Két zongorán kísérték maga a mester Liszt és Sipos Antal. Liszt Prometheusa a zeneirodalom kiválóbb termékei közé tartozik, hogy mégis hatása, — dacára Liszt hatalmas s elragadó kíséretének, — nem volt általános, a zenekar hiányának tulajdonítható, melyet igen halványan képviselt a két zongora. Legjobban tetszett az aratók idylli kara, melyet ismételni kellett. A karok, különösen a női karok, kitűnő iskolázottsággal voltak előadva. A magánének részeket, Bogisits, Scherrihl, Láng és Kőszeghy urak, a költemény szavaltatását pedig Buloyvskyné asszony vállalta el, ki értelmesen, helylyel-közzel drámai hévvel oldotta meg feladatát. — A jövő hét nagy eseménye a Wagner-Liszt hangverseny két szakaszból álland, az első szakaszban Liszt vezényli a „Straszburgi harangok“ című zenekölteményét, és játsza Beethoven Es-dúr zongora-versenyét zenekar-kísérettel. A második szakasz részleteket tartalmaz Wagner legújabb műveiből szerző vezénylete mellett.

Közlétetek, egyletek.

— **A magyar tud. akadémia** második osztályának hétfői ülésén Szilágyi Sándor tartott érdekes történelmi fölbeszélést ily cím alatt: „Révay Péter s a szent korona.“ Értekezéskor röviden ismerteti Révay Péternek a szent koronáról írt két művét, melyek közül az egyik Augsburgban jelent meg 1614-ben. Révaynak azonban, mint koronaőrnek már 1619-ben tettel kellett védelmezni a koronát, melyet tollal dicsoított. Bethlen az akkor Pozsonyban levő koronát Zólyombba akarta vitetni, mint Révay és Pálffy koronaőrök nem akartak megengedni. Mindazáltal a korona Bethlennel Kassára került, majd Eöcsdre. Pozsonyba visszazállítását Révay nem érte meg, mert az a fardalmaitól megtörve meghalt. Övegyétől, Forgách Máriától a soproni országgyűlés hat biztosa vette át a koronát és vitte Sopronra. E fölbeszélés után Keleti Károly olvasta föl értekezését hazánk legújabb népesedési mozgalmáról, a melyet fentebb ismertettünk.

— **A m. történelmi társulat** csütörtöki ülésén több folyó ügy tárgyalása után Rómer Flóris bemutatta dr. Hampel József Olaszországban utazó tudós levélét, melyben nevezett azt írja, hogy a nápolyi Sz.-Klára-egyházban sikerült rátálatnia a hazánk történetében fontos szerepet játszó Drugeth-család őseire. A templomban levő cimerek között ott a Drugethek rigós cimere s egy sirláda is következő fölirattal: „Hic jacet vir magnificus et gregius Drugote Merloto, de genere Francorum.“ Dr. Hampel ebből kiindulva a Drugetheket, a kik Robert Károlylyal jöttek Magyarországra, Nápolyból s illetőleg Franciaországból származtatja. Aztán Nagy Iván értekezett a Justh család neczpáti levél-tárának adatairól, melyek a XIII-ik századdal kezdődnek. Többek között kitűnik azokból, hogy

a Wesselényi család nem cseh, hanem nógrád-megyei eredetű. Érdekes, hogy már 1491-ben előfordul egy Ladislaus de Wesselényi, kinek Balla leány volt a felesége.

Egyház és iskola.

— **Az országos közoktatási tanács**, melyet a kultuszminiszter három év előtt léptetett életbe, most már a megszünt intézmények közé tartozik. Maga az elnök Horváth Mihály kérte, hogy miután jelenlegi szervezésében nem sokat tehet, szüntessék meg. Ez meg is történt, és szombaton gyűlt össze tagjai utolszor.

— **Adomány.** A király a nagy-szredistyei hely. hitv. egyházközségnek a templomépítés okozta adósságok törlesztése és egy orgona megszerzése végett kétszáz forintot ajándékozott.

— **Gróf Waldstein János** esősi birtokán az urasági cselédek gyermekei számára iskolát állítottatott. Az új iskolaházban, a kor követelményeinek megfelelő tantermen kívül, van a tanító számára egy igen kényelmes és tisztességes lakás. A tanító járandóságát a nemes gróf 700 forintban állapította meg.

— **A budapesti tankerület** népoktatási állapotáról 1873-ban, Bója Gyergely által annak idején az iskolatanáchoz beadott terjedelmes Jelentés, az iskolatanács határozatából, nyomtatásban is kiadott. Magán a tulajdonképeni jelentésben kívül (I—IV l.) részletes ismertetést nyújtatik a budapesti kereskedelmi akadémia, az országos népoktató-egylet, a pestvárosi Erzsébet-árva-állomány, a magyar gazdasszonyok orsz. egylete, a protestáns árva-egylet, a pestvárosi József-árva-ház, a pesti izraelita nőegylet árva-háza s végre a fővárosban létező kisdóvó-intézetek keletkezése és történeti fejlődése fölöl (V—XVII l.). Lapunk egyjórtonj intézeteket egyenként bőven ismertette. Ezután következik a Budapest fővárosi tankerület népoktatási állapotának részletes és táblázatos statisztikái kimutatása (I—49 ll.), hol a különmemű és fokozatu népoktatási tanintézetek, ugymint a községi és felekezeti elemi, felső- és polgári iskolák, az összes magán-növeldek s intézetek és a tanító- s tanítónő-képződek állapota egyenként ki van mutatva. Az általános áttekintés (50—51 l.) mindezt összefoglalja. Toldalékol van még a budapesti 1873-diki népoktatási költség-előirányzat. Becsés adalék a főváros közoktatási statisztikájához s a derék tanfelügyelő teljes köszönetünket érdemli érte.

Mi újság?

— **A hét nagy eseményei** az új kormány megalakulása s a két nagy párt egyesülése. Ezzel kapcsolatban egy csomó más esemény merült föl, mint a megváltozott helyzet kifolyása. Összefoglaljuk azokat, ugyisint a hírek jelentősebb részét is, hogy olvasónkat tájékoztassuk a legújabb dolgokról. A volt miniszterek f. hó 4-én búcsúztak miniszteriumuk személyzetétől, s ugyanaz nap foglalták el hivatalaikat az új miniszterek is. A belügyminiszteriumban Szalay minisztertanácsos üdvözölte a hivatalnok kar élén Tisza Kálmánt az új belügyért, ki válaszában hangsúlyozta, hogy ernyedetlen munkásságot fog ugyan követelni, de egyuttal méltányolni is fogja lelkileg a közügynek ily módon tett szolgálatot. A pénzügyminiszteriumban Madarassy Pál minisztertanácsos búcsúzott el meleg szavakkal Ghyecz K.-tól, ki elismerően mondott köszönetet azon buzgóságért, melylyel őt a tisztviselői kar nehéz föladataiban támogatta, s egyuttal kijelenté, hogy az ott töltött idő élete legszebb emlékei közé fog tartozni. Széll Kálmán új pénzügyminiszter aztán az összegyűltkhez intézett beszédében kiemelte, hogy állására nem hívta egyéb, mint a kötelesség teljesítésének elutasíthatlan parancsszáva. „Egy Ghyecz Kálmánnak méltó utóda — mondá többek között — csak Ghyecz Kálmán lehetett volna egyedül.“ Perczel Bélát Csemegi államtitkár üdvözölte az igazságügyminiszteriumban, mire az új igazságügyér azon óhaját fejezte ki, hogy a tisztviselők mindenkor bizalommal közeledjenek hozzá.

A közlekedési miniszteriumban végre Hieronymi Károly helyettes államtitkár búcsúzott el gróf Zichy Józseftől, s üdvözölte Péchy Tamást, az új közlekedésügyért. Pauler Tivadar volt igazságügyér, ki újra elfoglalja egyetem tanárságát, már értesítette a jogi fakultás dékánját, hogy a nyári félévben megkezdí előadásait az ész- és büntetőjogból. — A mi-

niszteriumok főbb tisztviselőinek sorában több változás fog beállni. Kandó Kálmán miniszterelnökségi tanácsos leköszönése elfogadtatott, s egyuttal a szt. István-rend kis keresztjével tüntetett ki. Belügyminiszteri államtitkárrá Zeyk Károly helyébe Tisza hírszerint b. Kemény Gábor eddig deák-párti képviselőt akarla megnevezni. Horn Ede kinevezését a kereskedelmi miniszterium államtitkárságára biztossnak mondják. Csemegi Károly megmarad igazságügyi államtitkárnak s hirszerint Hieronymi a közlekedési miniszterium államtitkárája s megmarad. A főispáni karban némi változás fog történni, s állítólag azon megyékben, melyekben eddigél a baloldali többségben, a főispán a volt baloldali körből fog kinevezetni. Csütörtökön délután már minisztertanácsot tartott az új kormány, s abban főleg a történetű kinevezésekkel foglalkozott. — A függetlenségi párt elhatározta március 4-diki értekezletén, hogy az új helyzet folytán manifestumot fog intézni az ország népéhez. Kidolgozásával Simonyi Ernő, Mocsáry Lajos és Csávolszky Lajos bíztattak meg.

— **A volt „Deák-kör“** helyiségének bejárata fölött már ott van az új fölirat: „A szabadelvű párt helyisége.“

— **A képviselőház** márcz. 5-ki ülésében b. Wenckheim miniszterelnök, és Simonyi Ernő interpellációjára Széll Kálmán pénzügyminiszter is kijelenté, hogy a legközelebbi (hétfői) ülésben a kormány már nyilatkozni fog követendő pénzügyi politikájáról. Madarassy interpellációjára pedig Péchy Tamás közlekedési miniszter kijelenté, hogy a vasutak magyarságát illetőleg mindent megtesz, a mi kötelességéből áll. Ezután az elnökválasztás történt meg, s 20 szavazat kivételével, melyet a szélső-baloldali László Imre kapott, az összes szavazatokkal Ghyecz Kálmán választottat meg képviselőháza elnökévé, a ki aztán zajos éljenzések közt díszmagyar ruhában megjelent és elfoglalta az elnöki széket, meghatott hangon szólva a pártok egyesülésének fontosságáról. Ez ülséről még följegyezzük azt, hogy a Sennyey-párt ezuttal a szélsőjobb oldali padokon egy csoportban foglalt helyet, s mind Simonyi Ernő, mind Irányi kijelenték fölbeszélésükben, hogy noha állásukat a kormányynyal szemben megtartják, nem lesznek akadékoskodó ellenzék.

— **Király ő felsége** március 2-dikán délután udvari ebédre fogadta az új kormány tagjait, s aztán este Bécsbe utazott. Az indóházban Tisza Kálmán belügyminiszter fogadta ő felségét. Mig a király a válság tartama alatt fővárosunkban időzött, csak kétszer hagyta el a kir.-palotát egy-egy rövid sétára a várkertben. Ő felsége rendszerint már 5 órakor reggel fönn volt, s reggel után azonnal dolgozó szobájába ment, melyet csak az étkezés ideje alatt hagyott el.

— **József főherczeg** kiváló érdeklődéssel vett részt hazai rendezetünk iránt. Közelebb ismét érdekes leletet küldött a nemzeti muzeum számára. Egyik egy gualaku agyagkészítmény, egy látszik óskori dísz tárgy, melyet Alcsuthon egy kut ásátása alkalmával találtak; a másik négy darab edénymaradvány, szintén agyagból.

— **Miniszterek költségek.** Bittó volt miniszterelnök csak nyolcz-tíz nap mulva hagyhatja el a budai miniszterelnöki palotát, miután az átköltözés régebbi országúti lakására több időt vez igénybe. Báró Wenckheim miniszterelnök, mint legényember, addigra megelégszik a palota szobáinak felével. — Ghyecz Kálmán még a hét elején elköltözött a pénzügyminiszterium palotájából, s miután széputczai lakása még nincs berendezve, egyelőre az „Angol királynő“ vendéglőben fogadott lakást.

— **Ghyecz Kálmán életrendjéről**, melyet minisztersége alatt követett, a „Nemzeti Hírlap“ a következőket írja: Már reggel fél hatkor fölkel s kávéját elköltvén, rögtön a munkához fogott s dolgozó-szobájából csak háromkor távozik, rövid ebédre. Fél négykor sétált a bástyán vagy kocsizott a szabadba, hogy gyönyörködje természetben. A lipót-mező felé, a kucuz-zugig kocsizott ki legörömestebb, mely hely egy része a gr. Karácsony birtokába jutván, már be van fűsítve s ma-holnap szép park lesz belőle. Itt sétálgatott egy darabig magányosan a nyári napokban. Nem ment fürdőre, sem utazni, mint egyik-másik miniszter, hanem folyvást itthon volt, Bécsbe menvén csak néha állami ügyekben. Este ismét dolgozott éjjelig, csodás

kitartással. Vacsorája theából és gyümölcsből állt s akkor ért rá csupán átnézni egy pár hírlapot. Így ment ez minden nap. „Terhes munkát vállaltam el — mondá egy ízben — de ha az isten elég erőt ad, meg fogok annak felelni.“ A nagy miniszteri termeknek nem vette egyéb hasznát, minthogy gyorsan át-átemelt rajtuk. Diogenesi egyszerűségben élt s örömet az iránta nyilvánult bizalom képezte. Szívélyes volt mindenki iránt s legfőkébb azokra a fináncz-tervekre haragudott magában, kik kivihetetlen plánumokkal alkalmatlankodtak nála.

— **A nagy szótár befejezésének emlékére** az akadémia Radnitsky bécsi képzőművészeti tanár által emléket készített. Ennek gypsminiatúráit nevezett tanár már be is küldte. Az egyik minta Czuczor és Fogarassy fejéit ábrázolja; a másik mint a érem tulajdonának következő felirattal tartalmazza: „A magyar nyelv szótára befejezésének emlékéll a magyar tudományos akadémia MDCCCLXXIV.“

— **Főthon** ama házra, melyben egykor Garai János lakott és írt, tavasszal fogják ünnepélyesen behelyezni a márvány emléktáblát. Fölíratnak Szász Károly a következő emléket készített:

„Mily fény áradoz itt e kicsiny kunyhó üregében,
Mit kápolnává szentel im a kegyelet?
A koronás szentnek, dalálás Lászlónak alakja,
Az lebeg itt folyvást, dalnok a álmaival.“

— **A budai Mátyás-templom** alapjait, terveit, ábráit Schukel műépítész már teljesen elkészítette s azokat a vallás és közoktatási miniszternek be is mutatta. E tervek szerint a templom lehetőleg az eredeti stílyben fog a még meglevő maradványok alapján kiujtatni. Az építkezés már megkezdett s a déli oldal három szakasza a XIII-ik század végén készült portálával s három ablakkal még az idén elkészül. Ezen ablakok közül az egyiknek költségeit Kruszcz Chrizostom pannónhalmi főpap viseli.

— **A főváros új városházájának** közgyűlési dísztermét s a díszlépcsőt szombaton a gázlángok ragyogó világa mellett mutatták meg a meghívott társaságnak. Két nagy csillár 144 légszessz-lángja fényes világításba helyezi az egész termet, mely a legpazarabb renaissance stílyben van berendezve. A 306 ülőhely czélszerűen van elosztva, főkör alakban, fokozatosan, úgy mint a képviselőházban; az ülések, fontosak, a felső-rész kis asztalkává alakítható; az utcafelelőli fal hosszan kétélfőt tisztviselő és hírlapírók asztalai állnak, középen egy emelvény öt székek az elnökség részére; az emelvény előtt külön asztal van az előadó tanácsok számára. A terem széles karzat futja körül veronai és levantei márványból készült rácsozattal. A karzat rácsozata fölött tér van hagyva falfestmények számára, melyek a főváros és az ország történetéből vett eseményeket fognak ábrázolni, ha a közgyűlés megszavazza a költségeket. A dísztermek mind aranyozva vannak; nagy szerepet játszik a teremben a márvány; körülbelül 48,000 forintba került egy maga a márvány, mely a terem díszítésére fölhasználtatott. — Az egész terem berendezésével együtt közel 130,000 ft-értékűt képvisel; a márvány munkákat Siletti Fortunato készíté, az aranyozásokat Teichert Károly, a butorokat Kovács András, a szobrászmunkákat Marhenko Vilmos, mindannyian budapesti iparosok.

— **Hajóskapitányok egylete** alakult e héten a fővárosban. Az egylet csakis szakembereket, kapitányokat fogad be, tekintet nélkül arra, hogy az illetők hol szolgálnak. A három elnök-jelölt közül egyhangulag Muzsikó György kapitány, a ki a közlekedési miniszteriumnál hajózási főfelügyelő, választott meg.

— **A főváros tanácsának** szombaton ismét oly ülése volt, melyet a közmívelődés javára kell följegyeznünk. Először is elfogadta az indítványt, hogy a műcsarnok építésére három éven át, míg az építés tart, a város 5000 ft-tal, összesen tehát 15,000 ft-tal járuljon. Az állat- és növényhonosító társulat által az állatkert fenntartására kért évi 5000 ft-nyi segélyt is a tanács három évre megszavazandónak fogja a közgyűlés elé terjeszteni. A három év alatt mutatkozó eredménytől függ a további segélyezés.

— **Kirchmeyer és társa cég** elvállalta az új métermértékek szállítását az összes magyarországi posták részére.

— **Gyermek-ünnepélyt** rendezett a központi Fröbel-nőegylet vasárnap délután 5 órakor a „Hungaria“ szálloda termében. A nagy terem megtelt a kis néppel, kik a Rákóczy-induló hangjai mellett párosával tarták bevonulásukat. A kicsinyek közül néhányan szavaltak, énekeltek s párbeszédben néhány jelenetet bemutattak. Ezután tánc, majd tombola következett.

— **A tél** nem egykönnyen akar elbúcsuzni. Csütörtökön este sűrű havazásban köszöntött be újra. Márciusi hó az igaz, de nagyon decembéri módja van. A mult februári hónapról egy kis statisztikával is szolgálunk, a mennyiben fölmentjük, hogy február hóban tizszer havazott s eső nem volt. Két nap kivételével a hévmérő higánya mindig a fagypontra alul volt, s csak hatszor mutatott a zéruson fölül 3 fok meletet. Husz napon át reggel a hévmérő a zéruspontra alul 5 fokot mutatott, két héten át leszállt 7-ig, 11-ig s 18-ig. Századokon keresztül a mostani februárban volt a leghidegebb idő, kivéve az 1858-ikét, midőn a hideg középmelekre 5 fokot tett a fagypontra alul, mely tehát e mostani februáriusnál is hidegebb időt látott. Erős hidegek voltak: 1803, 1814, 1817, 1829, 1830, 1838, 1841, 1842, 1854 és 1865-ik években.

— **Adakozás.** A „Vasárnapi Ujság“ szerkesztőségéhez beküldetett:

A bukovinai magyarok részére: J. Szentgyörgyöl Tivory János által 12 ft 20 kr., ez összeghez járultak: Entzmann Mátys 50 kr., Csekő Lajos 50 kr., Pojányi János 50 kr., Kalmár P. 50 kr., Szabó József 50 kr., Pojányi I. 50 kr., Schmid Ferenc 50 kr., Borbás János 50 kr., Vokits Pál 50 kr., Vokits József 50 kr., Listár Péter 50 kr., Mándel J. 50 kr., Kulki Mihály 40 kr., Vichtl Ferenc 40 kr., Gal Mihály 40 kr., Tidrich József 40 kr., Szalay Dániel 40 kr., Kalmár Imre 30 kr., Pap Sándor 30 kr., Obermayer József 20 kr., Angele Márton 20 kr., Horváth János 20 kr., Polessák Pál 20 kr., Huiber Ferenc 20 kr., Schmid Károly 20 kr., Rökk Ferenc 20 kr., Somogyi István 20 kr., Fischer Mátys 20 kr., Kacher György 20 kr., Gemmel Ferenc 20 kr., Németh Sámuel 20 kr., Páster József 10 kr., Kovács János 10 kr. A gyűjtő 1 ft. — Zsolnáról: Ordódy István Károly 1 ft. — Eddig begyűlt összesen 37 ft 20 kr.

A honvédménház részére Lónyabányáról Lehoczky Péter 1848/9-ki honvéd alhadnagy 2 forint.

Halálozások.

Srétér Lajos, Somogy megye csurgói kerületének országgyűlési képviselője f. hó 3-án hunyt el Budapesten élte 62-dik évében. A boldogult, ki kora ifjúságában katonai pályára lépett, 1848-ban mint a Nádor-husárok századosa egy század huszárt vezetett haza Csehsországtól legutóbbi részéből a magyar anyaföldre, hősiesen küzdve meg az üldözőkkel s a hosszú ut rendkívüli fáradalmaival. E fényes tette után csakhamar ezredessé lón a honvédseregben, de Görgey visszavonulása alkalmával Mindschacht mellett jobb Karján súlyosan megsebesítettven, harcképtelenné vált. A forradalom után halálra ítéltetvén külföldre menekült, s egy ideig Olaszországban a magyar légio parancsnoka volt. 1867-ben tért vissza hazájába. Szilárd jellemű, derék hazafi volt. A képviselőházban a függetlenségi párt sorában foglalt helyet.

Buda Sándor Kóvárvidéke alsó kerületének országgyűlési képviselője, f. hó 1-én halt meg Budapesten hosszas szenvedés után.

Báró Perényi Zsigmond, született Kovachich Leopoldina uróné, b. Perényi Zsigmond, az 1849-diki vértanu, özvegye s b. Perényi Zsigmond a mostani országgyűlési képviselő édes anyja f. hó 2-án halt meg Budapesten 59 éves korában. A boldogult egész életén át gyászruhát viselt kivégzett nemes férjéért.

Székely K. Kandid, Szent-Benedek-rendi szerzetes, aranyismés áldozár s a bakonybéli apátság perjele és házgondnoka, a rend Nesztora, f. hó 1-én hunyt el 82 éves korában. A kitűnő kedélyű aggastyán egykor mint a classica, philologia tanára működött s egyházi lapokba is szorgalmasan írt.

Máti András budapesti volt kereskedő és háztulajdonos s mintaszerű magyar-szerb hazafi, ki a szabadságharcban nemzetőrzendes volt s később is gyakran adott kifejezést tiszta magyar érzelmeinek, mult hó 25-én hunyt el 66 éves korában Budapesten. Az elhunyt hosszabb időn át a pesti szerb egyház főgondnoka volt.

Szendé László, a honvédelmi miniszter unokabátyja, Krassó megyének 36 éven át köztisztelő-

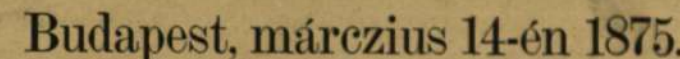
javitott ekéit, mindennemű földművelési eszközeit, szabadalmazott morzsolók
s trieurjeit, rostát, szecska- és répavágóit, vető gépeit; továbbá elismert jóságú
szíjjhajtású őrlőmalmait szabadalmazott egy fűtőcsöves széjjelhuzható
Höcker-féle locomobyliait, szivattyúit, s fekvő gőzgépeit kazánnal együtt stb.

 Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.
 Bizonyítványok megtekintésre készen állanak.

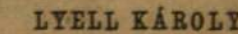

...és gyűrűkötő pamut gyári áron a királykőbőrczóra.

ÜVEGKERESKEDEŚ.

A close-up, artistic photograph of a horse's head, focusing on the eye and the flowing mane. The image has a warm, golden-brown color palette and a soft, painterly texture.

KÁROLY.